

HÅLLBAR FRAMTID I NACKA

MILJÖ- OCH HÄLSOKONSEKVENSBESKRIVNING

ANTAGANDEVERSION MARS 2018

Politiskt ansvar för översiktsplanen

Kommunstyrelsen

Kommunens projektorganisation

Projektägare: Gunilla Glantz, stadsbyggnadsdirektör

Projektledare: Sven Andersson, översiktsplanerare

Medverkande tjänstemän

Birgitta Held Paulie, miljöenheten

Nina Mautner Granath, folkhälsa

Miljö- och hälsokonsekvensbeskrivningen till gällande översiktsplan utarbetades av

Ulrika Bernström

Sweco Infrastructure AB

INLEDNING

Bakgrund

Stockholmsregionen växer och alla prognoser tyder på att denna utveckling kommer att fortsätta. Tillväxt- och regionplaneförvaltningen inom Stockholms läns landsting räknar i förslaget till ny regional utvecklingsplan (RUF5 2050) med ett befolknings tillskott i regionen på mellan 300 000 och 500 000 personer till år 2030.

Nacka har idag cirka 100 000 invånare och tillhör de mest expansiva kommunerna i länet. År 2030 visar prognoser att Nacka kan ha 144 000 invånare dvs. en ökning med cirka 45 procent. Redan i nuvarande regionala utvecklingsplan (RUF5 2010) ingår västra Sicklaön i den regionala stadskärnan sammankopplad med bland annat Stockholms innerstad.

Att lösa bostadsförsörjningen och den kommunala servicen på ett bra sätt är därför några av kommunens största utmaningar för framtiden. Behovet av infrastruktursatsningar stort och en fokusering på transportfrågan nödvändig.

Den 11 juni 2012 antogs översiktsplanen ”Hållbar framtid i Nacka”. I den aktualitetsprövning som gjordes i juni 2016 beslutade kommunfullmäktige att den gällande översiktsplanen till största del är aktuell, men att vissa mindre förändringar bör göras för bibehållen aktualitet. Sedan 2012 har bland annat avtalet om utbyggd

tunnelbana träffats och flera detaljplaneprogram både på Sicklaön och i lokala centra antagits.

Kommunstyrelsen uppdrog den 3 oktober 2016 åt enheten för strategisk stadsutveckling att utarbeta ett förslag till revidering av Nacka kommuns översiktsplan ”Hållbar framtid i Nacka”. Avsnitten om vision, mål och strategier har behållit rubriker och huvudsakligt innehåll, men uppdaterats vid behov. Kvantitativa och mätbara mål har införts för bostäder och arbetsplatser. De viktigaste förändringarna i mark- och vattenanvändningen är den ändrade användningen för Bergs gård (f.d. Bergs oljehamn), delar av Dalkarlsängen i Boo och ett mindre verksamhetsområde vid Tyresövägen. En del av Gröna dalen är ett utredningsområde. Förslaget innebär även justerade gränser mellan vissa områden utifrån beslutade planprogram och naturreservat. Riktlinjernas redovisning av bebyggelse och välfärdsanläggningar på västra Sicklaön (Nacka stad) samt i Fisksätra, Orminge och Älta har anpassats till antagna program och andra politiska beslut. Denna miljö- och hälsokonsekvensbeskrivning är en uppdatering av bilagan till 2012 års översiktsplan. Den behandlar konsekvenserna av översiktsplanen som helhet och inte bara de revideringar som nu är aktuella.

Syfte, krav och behov

Syftet med att genomföra en miljöbedömning är att integrera miljöaspekter i planen så att en hållbar utveckling främjas (miljöbalken). Dessutom ger bedömningen beslutsfattarna tillgång till ett beslutsunderlag som möjliggör för ökad miljöhänsyn och bättre beslut från miljösynpunkt. En miljöbedömning är obligatorisk att genomföra för kommunala översiktsplaner (plan- och bygglagen). Miljöbedömningen redovisas normalt i en särskild miljökonsekvensbeskrivning (MKB).

Även en hälsokonsekvensbedömning (HKB) ger beslutsfattarna kunskap om ett politiskt besluts samlade hälsoeffekter och hur dessa fördelas över olika grupper i befolkningen. Processen kan också användas för att påverka ett beslut till förmån för folkhälsan.

I vilka sammanhang en hälsokonsekvensbedömning ska genomföras finns inte reglerat i lag eller förordning. Statens folkhälsoinstitut har tagit fram vägledning för hur arbetet ska bedrivas. Stockholms läns landsting har i samband med arbetet med RUF5 tagit fram ett förslag till checklista för screening av behovet att utföra HKB. Kommunen har med hjälp av landstinget genomfört en sådan screening och funnit att det är både möjligt och meningsfullt att på ett strukturerat sätt belysa hur strategiska beslut såsom översiktsplanen kan påverka hälsans bestämningsfaktorer.

Hälsokonsekvensbedömning

Förarbeten

I förarbetet till den gällande översiktsplanen genomfördes olika aktiviteter för att medborgare i ett tidigt skede ska få komma med tankar och idéer kring det framtida Nacka. Under perioden efter 2012 har de flesta aktiviteter av detta slag varit knutet till strukturplanen för Nacka stad (västra Sickaön).

- Informationsmöten har genomförts med olika intressegrupper som t.ex. företagare, naturvårdsråd, pensionärsföreningar m.m.
- En grupp ungdomar har under tre veckor arbetat med framtidens Nacka. Det finns redovisat i rapporten ”På spaning efter framtidens Nacka – vårt drömsamhälle”. Idéer och tankar från det arbetet finns dessutom inarbetat i översiktsplanen.
- Fokusgrupper och enkätundersökningar har genomförts inom arbetet med kust- och grönprogrammen vilka är underlagsrapporter till översiktsplanen. Fokusgrupperna genomfördes med vuxna och enkätundersökningen skickades till samtliga förskolor/skolor för att kartlägga vilka grönområden som används, små som stora.
- Under framtagandet av visionen för Nacka stad, ”Nära och nyskapande”, genomfördes olika aktiviteter som totalt inkluderade cirka 5000 Nackabor.

Att detta har genomförts är positivt ur ett hälso- och demokratiperspektiv. Det ligger också i linje med kommunens vision om öppenhet och mångfald. Med tanke på att översiktsplanen är en plan som på olika sätt

påverkar alla Nackabor finns det dock brister i öppenheten. Allmänheten har inte tydligt bjudits in att ta del av informationen och fått möjlighet att lämna sina synpunkter för Nackas fortsatta utveckling i ett tidigt skede när arbetet med översiktsplanarbetet startade 2010. Detta har till viss del kompenseras av visionsverkstaden för Nacka stad under 2013. Många olika sakgrupper som t.ex. företagare, pensionärer och naturvårdsråd fått komma till tals i olika delar av förarbetena och det är lämpligt att beskriva hur deras synpunkter arbetats in i översiktsplanen. Det är viktigt att nämna detta oavsett om synpunkterna används eller inte och att även förklara varför inte man kunnat beakta en viss synpunkt eller ett visst förslag om det har sällats bort.

Resultat av ovanstående aktiviteter som är viktiga för folkhälsan

Ungt inflytande

Under sommaren 2010 hade Nacka kommun 20 sommararbetande ungdomar i åldern 15–18 år som fick i uppgift att diskutera hur de ville att Nacka skulle se ut 2030. Nedan presenteras kortfattat resultatet av deras vision om Nacka 2030.

”Vår vision Nackamalm - Där man tillhör och tillför!”

I Nacka 2030 ser vi ett samhälle där varje invånare är en pusselbit. En pusselbit som kompletterar det stora pusslet. I Nackamalm har alla en betydelse – känner tillhörighet och tillför.

5 tankar om social hållbarhet

1. *År 2030 kommer centrum inte vara förknippat med shopping utan möten och upplevelser. Nackas hjärta gör det möjligt att mötas och interagera!*
2. *I Nacka 2030 kommer det finnas oerhört många sätt att interagera med människorna i din omgivning och du kommer att uppleva en stark trygghet och sambörighet ute i samhället. Vad tycker du till exempel om att sätta dig på en bänk som läser upp nyheter eller de senaste innovationerna i Nacka?*
3. *Människor behöver kunna mötas året om. I Nacka 2030 finns en unika badplats för alla i Nacka som fungerar året om och kan vara en träffpunkt som kan användas till utomhusbio och andra aktiviteter.*
4. *I Nacka 2030 vill vi att det ska vara lätt och roligt att ta sig fram. Vi vill också lära oss mer om vår kommun och dess historia. Kombinera dessa två faktorer, och du har vår nästa tanke - Tidsresa i trädtopparna*
5. *År 2030 är Nacka byggt så att möten mellan generationer möjliggörs! I framtiden är ålderdomshemmen byggda i anslutning till dagis i form av en park vilket skulle främja kontakt och skapa möten mellan gammal och ung.”*

Konkreta förslag presenteras på sidan 46.

Fokusgrupper

För att skapa en ökad förståelse för hur kommunens invånare ser på och värderar de grönområden som finns i kommunen genomfördes en kvalitativ undersökning. Målsättningen var att få in synpunkter och uppfattningar från olika kategorier av kommuninnevånare. Fokusgruppernas synpunkter presenteras nedan:

- Använd Nackabornas stolthet och glädje över sin kommun – både internt och externt!
- Se över hur information om kommunens rekreativsområden kan bli bättre och tydligare.
- Informera kommunmedborgarna om vad som görs i naturområdena – det finns en tendens bland deltagarna att tro att deras älsklingsområden inte tas omhand.
- Underhåll de stigar och slingor som redan finns.
- Behåll Nackas dragningskraft. Eftersom deltagarna menar att det är just naturen som är en av de största anledningarna till att man bosatt sig i Nacka bör förändringar av miljön göras med försiktighet.
- Undersök hur ungdomar i kommunen ser på sina grönområden. Är rekreation en generationsfråga, hur tänker framtidens Nackabor? Vilka möjligheter till ungdomssatsningar i naturmiljö finns?
- Undersök möjligheter till bättre kommunikationer eller möjligheter att förändra medborgarnas syn på de kommunikationer som redan finns (både tåg, bussar och cykelbanor).

Kartläggning av grönområden som används av förskolor och skolor

Syftet var att kartlägga viktiga grön-, strand- och vattenområden som förskolor och skolor använder på olika sätt, och genom detta belysa såväl folkhälsoperspektiv som barnperspektivet i Nackas grön- och kustprogram.

Barn tillbringar mycket av sin vakna tid i förskolan och skolan. Det finns starka vetenskapliga bevis för att skolan är en arena som är effektiv för att öka fysisk aktivitet hos barn. Därför är det extra viktigt att förskolor och skolor har tillgång till grönområden inom gångavstånd.

Kartläggningen visar att många små områden i kommunen som inte alltid är markerade som grönområden på kartan, används flitigt av en eller ett par förskole- och skolenheter. Forskning kring fysisk aktivitet och övervikt hos barn visar att just närheten till grönområden är viktig för att barn ska komma ut och röra på sig. Av den anledningen är det angeläget att bevara små grönområden som idag används av förskolor och skolor.

Workshopen ”Hälsokonsekvensbedömning på Nackas översiktsplan”

En workshop anordnades med inbjudna från olika enheter inom kommunen den 8 september 2010. Frageställningarna var formulerade utifrån de nationella målområdena för folkhälsan som är relevanta för översiktsplanen. Uppgiften var också att fundera över om det fanns särskilda grupper som påverkas mer eller mindre. Kommer de prioriterade grupperna: barn/unga, äldre, personer med funktionsnedsättning och/eller socialt utsatta att påverkas mer eller mindre än den arbetsföra vuxna befolkningen?

Synpunkterna har sammanställts och framförts till projektledaren för översiktsplanens upprättande. Synpunkterna är också inarbetade i nedanstående bedömning.

Kvalitetssäkring av social hållbarhet i översiktsplanen

För att säkerställa att innehållet i målområdet *Mångfald i livets alla skeden*, som berör den sociala hållbarheten, finns med i strategierna så gjordes ett arbete där målen och utmaningarna stämdes av mot strategierna. Strategiernas innehåll kompletterades något utifrån förslaget, då det var viktigt att alla strategier innehöll frågor om social hållbarhet.

Workshop kring riktlinjer och rekommendationer

I januari 2011 anordnades en workshop där enheterna Hållbar utveckling och Trygg och säker tillsammans studerade förslaget till översiktsplan. Syftet var att bidra med förslag till riktlinjer och rekommendationer utifrån de frågor enheterna jobbar med. Förslagen som inte bara hade karaktären riktlinjer och rekommendationer sammanställdes i en matris och har sedan jobbat in i olika delar av förslaget till översiktsplan.

Visionsverkstäder för Nacka stad

Ett stort steg i arbetet med Nacka stad togs under 2013 då Nacka kommun genomförde en omfattande dialog där ca 5000 nackabor involverades i kommunens ”visionsverkstad”. Ur alla de förslag som inkommit formades sedan en vision för byggandet av hela Nacka stad - Nära och nyskapande.

- Här är det nära till allt – mötesplatser, natur och kultur – stadens puls, lugna platser och varandra.
- Här är det enkelt att leva och arbeta – att gå, cykla och åka kollektivt.
- Här får du möta det oväntade – en mångfald av arkitektur, uttryck och människor – med ett aktivt liv mellan husen.
- Här skapar vi en levande och hållbar stad för alla – där det kuperade landskapet, vattnet och platsens historia ger staden karaktär.
- Här utvecklar vi staden i samspel med andra tänker nytt, långsiktigt och innovativt.

AVGRÄNSNINGAR

Första steget i en miljöbedömning är att avgränsa innehållet i den miljökonsekvensbeskrivning som ska upprättas. Det gäller att fokusera på de faktorer som kan leda till betydande miljöpåverkan. Innan kommunen bestämmer omfattning av och detaljeringsgraden för miljökonsekvensbeskrivningen ska kommunen samråda med de kommuner och länsstyrelser som berörs av planen, vilket gjordes innan gällande översiktsplan togs fram.

MKB har kompletterats under hösten 2016 samtidigt som en revidering av översiktsplanens övriga delar har pågått. Eftersom det nu är fråga om en begränsad revidering bör samma avgränsning av MKB:n vara rimlig.

Nivå

Översiktsplanen är relativt grov i sin avgränsning i markanvändningsfrågor. De konsekvenser som uppstår blir på motsvarande sätt översiktligt beskrivna.

Geografisk

Beskrivningen av översiktsplanens miljökonsekvenser omfattar i första hand kommunen. Hälsokonsekvenserna beskrivs för kommunens befolkning. Vissa miljökonsekvenser kan innebära en påverkan på områden utanför kommungränsen. Dessa beskrivs där det visar sig finnas behov.

Tidsmässig

Eftersom osäkerheterna ökar högst betydligt vid långa tidsperspektiv, särskilt för sådana konsekvenser som uppstår t.ex. av trafik, beskriver detta dokument i första hand de förhållanden som uppstår år 2030.

Alternativ

Under arbetet med översiktsplanen har utgångspunkten varit den nu gällande planen som kompletterats med de nya behov som tillkommit sedan den gamla planen togs fram.

Sakområden och strategiska frågor

Enligt miljöbalken ska miljökonsekvensbeskrivningen innehålla en beskrivning av den betydande miljöpåverkan som kan antas uppkomma för biologisk mångfald, befolkning, människors hälsa, djurliv, växtliv, mark, vatten, luft, klimatfaktorer, materiella tillgångar, landskap, bebyggelse, forn- och kulturlämningar samt annat kulturarv. Nedanstående miljöaspekter har bedömts vara betydelsefulla att studera för att kunna ta ställning till om betydande miljöpåverkan uppstår:

Konsekvenser för miljön uppdelat i:

- Kulturmiljöer
- Naturmiljöer
- Vattenmiljöer

Konsekvenser för klimat och hushållning med naturresurser uppdelat i:

- Riksintressen
- Klimatpåverkan
- Hållbart resande och tillgänglighet till kollektivtrafik

Konsekvenser för hälsa och säkerhet uppdelat i:

- Rekreation och friluftsvärden
- Trafikbuller
- Luftföroreningar utomhus
- Markföroreningar och markradon
- Risker och störningar

Avgränsningen av hälsokonsekvensbedömningen innebär att fokus ligger på de fyra av de nationella folkhälsomålen som inarbetas delvis i strukturen ovan och redovisas delvis separat:

- Delaktighet och inflytande i samhället,
- Ekonomisk och social trygghet
- Barn och ungas uppväxtvillkor
- Fysisk aktivitet

Prioriterade grupper

Folkhälsomålen används för att ta fram folkhälsokonsekvenser dels för hela befolkningen och dels för tre prioriterade grupper: barn, äldre och personer med funktionsnedsättning. Grundläggande är att alla män-

niskor, oavsett kön, ålder och funktionsnedsättningar ska må bra i sin närmiljö och kunna ta del av service, ha tillgång till grönytor och kunna vara delaktiga i samhället. Eftersom alla människor har olika fysiska och mentala förutsättningar, får därför folkhälsomålen olika innebörd för de olika grupperna.

Barn och ungdomar är mer känsliga än vuxna för luftföroreningar och har sämre förmåga att uppfatta trafiksituationer. Dessutom har de yngsta inte samma möjlighet att ta sig till olika platser för t.ex. fysiska aktiviteter. Forskning kring fysisk aktivitet och bland annat övervikt hos barn visar en stark koppling till närhet till grönområden, vilket gör det viktigt att bevara de områden som används av förskolor och skolor. Dessutom är det viktigt att vägarna till grönområden är trafiksäkra och trygga i tillräcklig grad så att barn själva kan ta sig till respektive område. Det är även viktigt att tillgodose motsvarande behov hos barn och ungdomar som bor inom området och som under sin fritid vistas i området.

Äldre utgör en heterogen grupp när det gäller krav på den fysiska miljön och förmågan att röra sig i samhället. I bullriga miljöer har de med nedsatt hörsel svårt att kommunicera. Känsligheten för luftföroreningar kan också öka med åldern. I trafiken är äldre överrepresenterade bland olyckor med oskyddade trafikanter.

Personer med funktionsnedsättning har rätt att ställa

krav på tillgängligheten. Det kan vara att man underlättar för personer med rullstol eller rullator. För personer med t.ex. nedsatt syn ställs särskilda krav på miljön för att den inte ska vara svår att nyttja.

Folkhälsomålen har ofta beröringspunkter med miljö kvalitetsmålen, varför beskrivningen av konsekvenser för valda aspekter kommer att beröra både folkhälsomål och miljömål.

Metoder

För att bedöma översiktsplanens påverkan har övergripande och specifika bedömningar använts. Den betydande påverkan som kan uppstå har bedömts och redovisats i text. I MKB:n används begreppen påverkan, effekt och konsekvens.

- Påverkan är den förändring av fysiska eller beteendemässiga förhållanden som planens genomförande medför.
- Effekt är den förändring i miljön som påverkan medför, exempelvis, förbrukning av ändliga naturresurser, förlust av ett skogsområde, buller eller föroreningar i luften.
- Konsekvens är den verkan de uppkomna effekterna har på en viss företeelse t.ex. människors hälsa eller biologisk mångfald.

Osäkerheter

Översiktsplanen och nollalternativet som beskrivs i miljö- och hälsokonsekvensbeskrivningen (MHKB), utgår de generella riktlinjerna för planering och byggande som planen innehåller samt de områdesvisa riktlinjerna. Därefter kommer detaljplaner och kommande bygglov göras. Detta medför att de effekter som uppstår och konsekvenserna av dessa är preliminära och till viss del osäkra eftersom detaljinnehållet i olika plandelar inte är specificerat.

Bedömningarna baserar sig på ett begränsat antal nyckeltal, underlag och bedömningsgrunder. Osäkerheterna i bedömningarna är därmed stor. Planens strategiska nivå tillför också osäkerheter till bedömningarna.

BEDÖMNINGSGRUNDER, MÅL OCH ANNAN PLANERINGSHÄNSYN

I arbetet med denna bedömning har två olika typer av bedömningsgrunder använts. Dels övergripande bedömningsgrunder för bedömning om planen integrerat de miljöaspekter som tidigt definierats som mål för arbetet. Dels specifika bedömningsgrunder som lagar, förordningar, riktlinjer mm för att identifiera och bedöma de miljöeffekter som planen förväntas få.

Kommunens övergripande mål

Eftersom översiktsplanen är ett av de främsta utvecklingsdokumenten i kommunen är det lämpligt att kommunens övergripande mål ligger till grund för översiktsplanen.

Bästa utveckling för alla

Alla som bor och verkar i Nacka får bästa möjliga förutsättningar för sin utveckling och för att kunna förverkliga sina egna drömmar och idéer. Kommunen möter varje Nackabo och aktörs behov och ambition med flexibilitet, enkelhet, snabbhet och öppenhet. Stor valfrihet och inflytande på riktigt kännetecknar Nacka. Nyfikenhet, lärande och entreprenörskap präglar verksamheterna liksom lusten att vara kreativ, skapa och uppleva. Alla verksamheter har hög kvalitet och bidrar till en god hälsa.

Attraktiva livsmiljöer i hela Nacka

Nacka är en välkomnande, tolerant och nyskapande plats att bo, besöka och arbeta i. Här finns spännande miljöer och levande mötesplatser som är trygga och tillgängliga. Det unika i kommundelarna bevaras och utvecklas. Framkomligheten är god, bebyggelsen tät och varierad och naturen är nära i hela Nacka. Kultur- och idrottslivet är rikt och aktivt. Rent vatten, frisk luft, ett rikt växt- och djurliv och en god bebyggd miljö kännetecknar Nackas miljöambitioner. Kommunen arbetar för en låg klimatpåverkan och en giftfri miljö.

Stark och balanserad tillväxt

Nacka växer för fler. Fram till 2030 ska minst 20 000 nya bostäder byggas och 15 000 nya arbetsplatser skapas. Nacka ska ha ett företagsklimat i toppklass. Tillväxten sker med ekologisk, social och ekonomisk hållbarhet på kort och lång sikt.

Nacka utvecklas i nära samspel med nackabor, civilsamhälle och näringsliv genom att tänka nytt, långsiktigt och innovativt. Genom tillväxten bidrar Nacka aktivt till utvecklingen i Stockholmsregionen.

Maximalt värde för skattepengarna

Nacka erbjuder hög kvalitet och effektiv service till alla Nackabor. Rätt saker görs i rätt tid och på rätt sätt, så att kostnaderna blir låga. Kommunen har lägsta möjliga skatt och påverkbara avgifter. Genom öppenhet, inflytande, dialog och stora möjligheter till egna val medverkar Nackaborna till att få maximalt värde för skattepengarna. Nackas ambition att vara bäst på att vara kommun bidrar till prioritering av vad en kommun ska göra och ständig utveckling på alla områden.

Regionalt utvecklingsprogram

I RUFSS 2010 finns sex strategier som ger vägledning för hur regionens utmaningar ska hanteras så att visionen – att bli Europas mest attraktiva storstadsregion – kan uppnås.

1. Öka uthållig kapacitet och kvalitet inom utbildningen, transporterna och bostadssektorn
2. Utveckla idéer och förnyelseförmåga
3. Säkra värden för framtida behov
4. Utveckla en flerkärnig och tät region
5. Stärk sammanhållningen
6. Frigör livschanser

Tillväxt- och regionplaneförvaltningen inom Stockholms läns landsting har utarbetat ett förslag till ny regional utvecklingsplan (RUFSS 2050), för vilken samråd genomförts under 2016.

Riksintressen

Att ett område är av riksintresse betyder att det är skyddsvärt ur ett nationellt perspektiv därför att det inrymmer nyttigheter eller besitter värdefulla egenskaper ur ett nationellt perspektiv. Det betyder dock inte att området eller miljön automatiskt är skyddat.

Riksintressefrågorna för natur- och kulturmiljö regleras i 3 kap. miljöbalken. Riksintressen enligt 4 kap. är områden som beslutats av riksdagen och som anges direkt i lagtexten. Bestämmelserna innebär inte någon restriktion för utveckling av tätorter och det lokala näringslivet.

Områden som är särskilt lämpade för anläggningar för industriell produktion, energiproduktion, kommunikationer, vattenförsörjning eller avfallshantering behandlas av 3 kap. 8§ miljöbalken. 9§ behandlar totalförsvaret.

Nackas lokala Miljömål

I mars 2016 antog kommunfullmäktige i Nacka ett miljöprogram med 6 lokala miljömål som ska uppnås till 2030. Utgångspunkten är de 16 nationella miljömålen. Målen är:

- Begränsad klimatpåverkan
- Frisk luft
- Giftfri miljö
- Rent vatten
- God bebyggd miljö
- Ett rikt växt- och djurliv.

Alla aktörer i nackasamhället behöver samverka och bidra för att målen ska uppnås. Nackabor, företagare, ideella krafter och kommunens organisation inklusive fristående utförare har alla en viktig roll att spela.

Folkhälsomål

Riksdagen har antagit elva nationella mål för folkhälsan. De som är markerade i fet stil är de som bedömts relevanta i detta skede av översiktsplanarbetet.

- 1. Delaktighet och inflytande i samhället**
- 2. Ekonomisk och social trygghet**
- 3. Trygga och goda uppväxtvillkor**
4. Ökad hälsa i arbetslivet
5. Sunda och säkra miljöer och produkter*
6. En mer hälsofrämjande hälso- och sjukvård
7. Gott skydd mot smittspridning

8. Trygg och säker sexualitet och god reproduktiv hälsa
- 9. Ökad fysisk aktivitet***
10. Goda matvanor och säkra livsmedel
11. Minskat bruk av tobak och alkohol, ett samhälle fritt från narkotika och dopning samt minskade skadeverkningar av överdrivet spelande

* Täcks även in i miljödelen

Barnperspektiv

Enligt FN:s barnkonvention ska barns bästa sättas i främsta rummet. Enligt konventionens fyra grundprinciper krävs att:

- Alla barn och ungdomar ska behandlas lika, ingen ska diskrimineras oavsett kön, ras, handikapp, ålder mm
- Barns bästa ska bearbetas i alla åtgärder som rör dem
- Barns rätt till liv och utveckling till det yttersta av sin förmåga ska säkerställas
- Barn ska få komma till tals i alla frågor som rör dem, att ge barn och ungdomar möjligheter att påverka.

Någon barnkonsekvensanalys har inte genomförts, men barnperspektivet har ingått i bedömningen av översiktsplanens handlingsinriktningar och riktlinjer. Se även hälsoperspektivets särskilt utsatta grupper.

Miljökvalitetsnormer

Miljökvalitetsnormer är bindande nationella föreskrifter. En miljökvalitetsnorm kan till exempel gälla högsta tillåtna halt av ett ämne i luft, mark, eller vatten. Miljökvalitetsnormer kan införas för hela landet eller för ett geografiskt område, till exempel ett län eller en kommun. Utgångspunkten för en norm är kunskaper om vad människan och naturen tål. Normerna kan även ses som styrmedel för att på sikt nå miljökvalitetsmålen. De flesta av miljökvalitetsnormerna baseras på krav i olika direktiv inom EU.

För närvarande finns miljökvalitetsnormer gällande bland annat utomhusluft och vattenförekomster. Enligt plan- och bygglagen får planläggning inte medverka till att en miljökvalitetsnorm överträds. Kommunen ska i översiktsplanen redovisa hur gällande miljökvalitetsnormer följs.

Miljökvalitetsnormer för luft

Miljökvalitetsnormer för utomhusluft finns för kvävedioxid, svaveldioxid, bly, partiklar (PM10 och PM2,5), bensen, kolmonoxid, ozon, arsenik, kadmium, nickel och bens(a)pyren.

I trafikmiljö är det framförallt kvävedioxid, partiklar och bensen som är relevanta.

Ämne	Timmedelvärde	Dygnsmedelvärde	Årsmedelvärde
Kvävedioxid	90 µg/m ³ får överskridas max 175 gånger under ett kalenderår 200 µg/m ³ får överskridas max 18 gånger under ett kalenderår	60 µg/m ³ får överskridas max 7 gånger under ett kalenderår	40 µg/m ³
PM10		50 µg/m ³ får överskridas max 35 gånger under ett kalenderår	40 µg/m ³
Bensen			5 µg/m ³
PM2,5			25 µg/m ³ 25 µg/m ³

Tabell gällande direktiv för kvävedioxid, PM10, bensen och PM2,5.

Miljökvalitetsnormer för vatten

Utifrån kartläggningen av vattenförekomsterna (ett vattenområde som prioriterats enligt vattendirektivet), har vattenmyndigheten fastställt miljökvalitetsnormerna (MKN) för samtliga vattenförekomster i distriktet. MKN anger vilken kvalitet vattnet ska ha i framtiden. MKN och åtgärdsprogram för vatten regleras i svensk lag bl.a. genom förordningen (2004:660) om förvaltning av kvaliteten på vattenmiljö. MKN är ett juridiskt bindande kvalitetskrav och utgör den juridiska grunden för åtgärdsprogrammet. För ytvattenförekomster finns MKN för kemisk status samt för ekologisk status.

Miljökvalitetsnorm för buller

Enligt Förordningen om omgivningsbuller och EU:s bullerdirektiv ska inom varje land berörda myndigheter ha utarbetat åtgärdsprogram för områden nära större vägar, järnvägar och flygplatser samt för tätorter med mer än 100 000 invånare. Naturvårdsverket har sammanställt och skickat in Sveriges uppgifter.

Trafikverket har kartlagt bullret kring väg 222 i enlighet med direktivet och förordningen. Inom det kartlagda området planeras inga riktade fasadåtgärder mot buller under de kommande fem åren eftersom prioriterade och omfattande åtgärder redan är gjorda. Riktade fasadåtgärder som nu pågår handlar istället om andra vägar, de lågtrafikerade vägarna där bostadshusen ligger nära och som störs av buller från tunga fordon på natten.

Buller – riktvärden

I förordningen om trafikbuller vid bostadsbyggnader finns bestämmelser om ljudnivåer för buller utomhus från spårtrafik, vägar och flygplatser vid bostadsbyggnader.

Buller från spår- och vägtrafik bör vid en bostadsbyggnads fasad inte överskrida

- 60 dbA ekvivalent ljudnivå
- 65 dbA ekvivalent ljudnivå om bostaden är högst 35 kvadratmeter Om 55 dbA ekvivalent ljudnivå vid fasad ändå överskrids, bör minst hälften av bostadsrummen vara vända ot ljuddämpad fasad.

Vid den ljuddämpade fasaden bör

- 55 dbA ekvivalent ljudnivå inte överskridas någon del av dygnet
- 70 dbA maximal ljudnivå inte överskridas kl. 22:00– 06:00

Buller från spårtrafik och vägar bör vid en uteplats inte överskrida

- 50 dbA ekvivalent ljudnivå eller
- 70 dbA maximal ljudnivå

Om 70 dbA maximal ljudnivå ändå överskrids vid en uteplats, bör 70 dbA inte överskridas mer än 10 dbA fem gånger per timme kl. 06:00–22:00. För vägtrafiken är det oftast den ekvivalenta ljudnivån (en slags

genomsnittligt ljudnivå) som bäst visar om det finns risk för bullerstörningar. För tågtrafiken har maximal ljudnivå, det vill säga den högsta ljudnivån när tåget passerar, störst betydelse. För buller från verksamheter och från utrustning och maskiner i kontinuerlig drift som exempelvis fläktar och kompressorer, tillämpas Naturvårdsverkets vägledning om industri- och annat verksamhetsbuller (Rapport 6538). Vid byggnation tillämpas Naturvårdsverkets allmänna råd om buller från byggarbetsplatser (NFS 2004:15).

Riskhänsyn vid fysisk planering

Farligt gods är ett samlingsbegrepp för ämnen och produkter som har sådana farliga egenskaper att de kan skada människor, miljö, egendom och annat gods, om det inte hanteras rätt under transport. Det finns internationella regler för transporter av farligt gods.

Värmdöleden (väg 222), Södra länken (väg 75) och Tyresövägen (väg 229) är primära transportvägar för farligt gods i Nacka kommun.

Länsstyrelsen i Stockholms län anser att riskerna ska beaktas vid framtagande av detaljplaner inom 150 meter från väg och järnväg där det transporteras farligt gods. I vilken utsträckning och på vilket sätt riskerna ska beaktas beror på hur riskbilden ser ut för det aktuella planförslaget. Nacka har ingen järnväg där det transporteras farligt gods.

Intill primära transportleder för farligt gods ska det finnas ett bebyggelsefritt skyddsavstånd på minst 25 meter. Inom 30 meter ska följande åtgärder säkerställas genom planbestämmelser.

För markanvändning bostäder (B), centrum (C), vård (D), handel (H), tillfällig vistelse (O), besöksanläggningar (R), skola (S) och kontor (K) gäller att glas ska utföras i lägst brandteknisk klass EW30.

För markanvändning bostäder (B), centrum (C), vård (D), handel (H), friluftsliv och camping (N), tillfällig vistelse (O), besöksanläggningar (R), skola (S), kontor (K), drivmedelsförsörjning (G), industri (J) och verksamheter (Z) gäller att:

- fasader ska utföras i obrännbart material alternativt lägst brandteknisk klass EI30
- friskluftsintag ska riktas bort från vägen
- det ska vara möjligt att utrymma bort från vägen på ett säkert sätt

Vid markanvändningen industri (J) och verksamheter (Z) finns det möjlighet att göra avsteg från skyddsåtgärderna om glas, fasader och friskluftsintag. Detta gäller endast för lagerlokaler, där det tydligt framgår att det sällan kommer vistas människor.

Dagvatten

Regler för dagvattenhantering finns bland annat i miljöbalken, Boverkets byggregler, Naturvårdsverkets föreskrifter. Vattentjänstlagen syftar till att säkerställa att vattenförsörjning och avlopp ordnas i ett större sammanhang, om det behövs till skydd för människors hälsa eller miljön. I kommunen finns en dagvattenpolicy, dagvattenstrategi och anvisningar för dagvatten, där tydliggörs kommunens krav på rening av dagvatten.

Landskap

Den europeiska landskapskonventionen syftar till att skapa en gemensam europeisk ram för arbetet med landskap som är utsatta för ett förändringstryck. Sverige ratificerade konventionen 2011. Genom att ratificera

landskapskonventionen åtar vi oss att skydda, förvalta och planera vårt landskap i enlighet med konventionens intentioner.

BESKRIVNING AV NOLLALTERNATIVET

När nuvarande översiktsplan togs fram baserades nollalternativet på den då gällande översiktsplanen (antagen 2002). Idag är inte detta möjligt då denna plan inte längre gäller. Det är inte heller rimligt att betrakta gällande översiktsplan (antagen 2012) som nollalternativ, då gällande översiktsplan innebär en stor expansion i byggandet som knappt påbörjats. Nollalternativet i denna Miljö- och hälsokonsekvensbeskrivning baseras därför på nuläget och på de detaljplaner som vunnit laga kraft. Nedan följer en kort beskrivning av möjlig bebyggelseutveckling utifrån detta perspektiv.

Bebyggelse

Sicklaön

De mest omfattande förändringarna av markanvändningen i nollalternativet sker på Kvarnholmen där ytterligare cirka 1650 bostäder kan byggas med gällande planer.

Cirka 400 studentbostäder byggs i Sickla och Ektorp och i Sickla kan även kontorbebyggelse tillkomma. I Nacka strand omvandlas kontor till cirka 500 bostäder. Cirka 50 bostäder kan byggas vid Ektorpsrondellen och i Skuru kan viss omvandling av fritidhusbebyggelse till permanent boende ske.

Boo

Ett stort antal fritidhusområden får kommunalt vatten och avlopp och omvandlas till permanent bebyggelse. Detta är en process som kommer ske oberoende av andra planer och kan ge uppemot 1400 nya bostäder. Tollare i sydvästra Boo är ett nytt område med såväl flerbostadshus som småhus. Ytterligare cirka 800 bostäder tillkommer med gällande planer.

Drygt 200 bostäder byggs i Telegrafberget vid norra kusten och viss komplettering sker i centrala Orminge.

Fisksätra/Saltsjöbaden

I blandområdet Älgö ökar antalet permanent bosatta. I Fisksätra sker viss komplettering.

Älta

Ytterligare cirka 300 bostäder och vissa verksamheter kan byggas i Hedvigslund och Ältadalen.

Kommunikationer

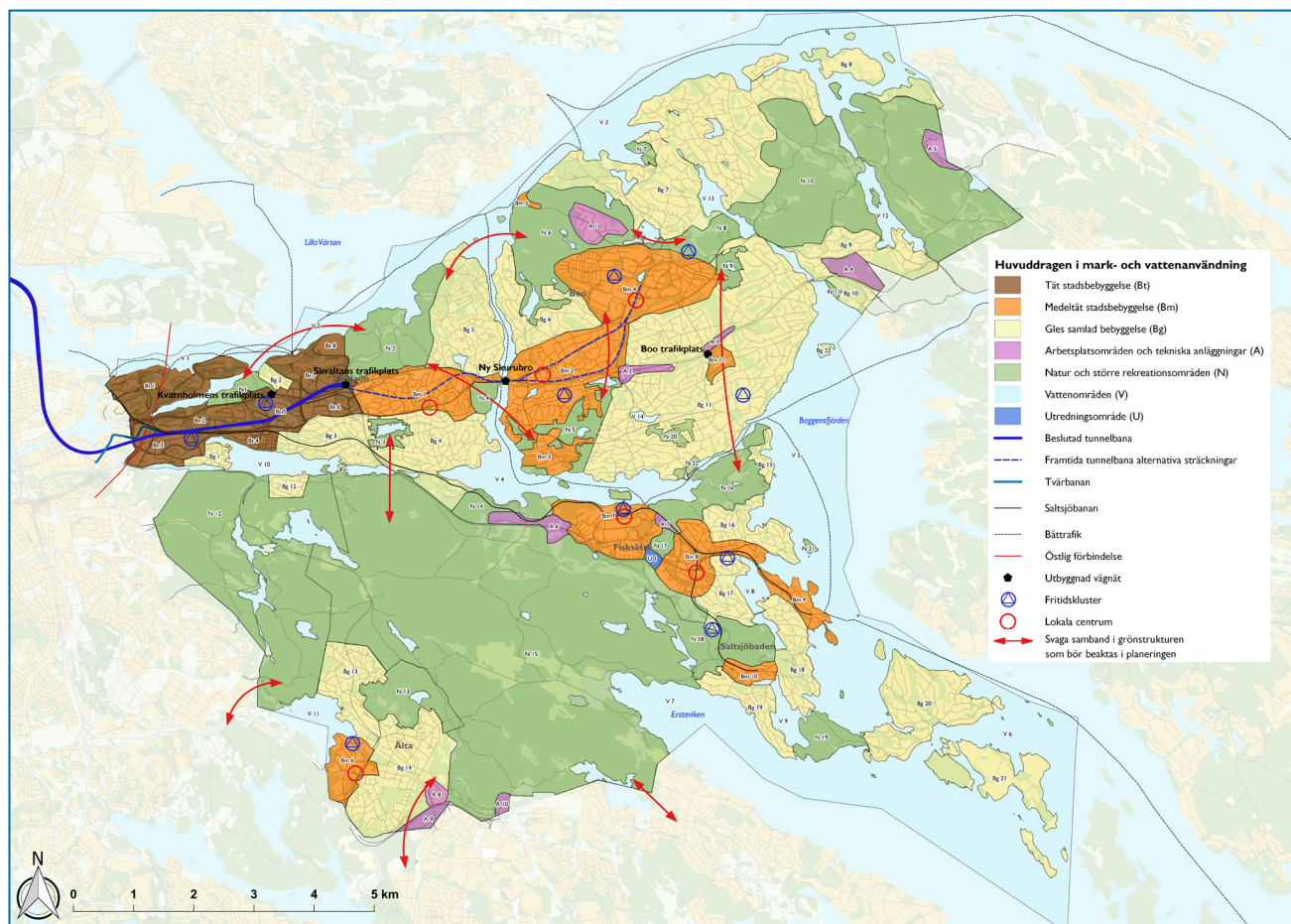
Utbyggnaden av tunnelbanan är beslutad, men bygger på avtalet med 13500 nya bostäder på Sicklaön och kan därför inte räknas med i detta nollalternativ. En ny Skurubro är dock inte kopplad till bostadsutbyggnaden och ingår därför i nollalternativet. I samband med den växande bebyggelsen och de därmed behövliga trafikprojekten måste de ökande problemen med buller och luftföroreningar hanteras.

ÖVERSIKTSPLANEN

Översiktsplanen utgår från de utmaningar, mål och strategier som tagits fram. Eftersom översiktsplanen i första hand ska vara ett strategiskt medel för kommunens framtida utveckling är redovisningen av mark- och vattenanvändningen relativt övergripande.

Skapa en tätare och mer blandad stad på västra Sicklaön

- En strukturplan för Nacka stad (västra Sicklaön) har tagits fram. Planen ska enligt kommunstyrelsens beslut i juni 2015 ska den vara en utgångspunkt för den fortsatta planeringen av Nacka stad.
- Kvarnholmens utbyggnad pågår enligt de program som antogs 2006. Planprogram har också antagits för Nacka strand, centrala Nacka och Planiaområdet i Sickla. Ett planprogram för Henriksdal är under utarbetande. Tillsammans innehåller dessa program cirka 11 500 bostäder. En stadsbyggnadsstrategi benämnd "Fundamenta" har antagits som grunden till stadsbyggande i Nacka stad.
- Värmdövägen är Nackas huvudgata. För att utveckla Värmdövägen till en attraktiv och funktionell stadsgata studeras denna i hela sin längd vad gäller kompletteringsbebyggelse och utformning av gaturummet för alla trafikslag.
- I centrala Nacka planeras en kollektivtrafiknod med tunnelbanestation och bussterminal.

- En upphöjning av Saltsjöbanan möjliggör en koppling mellan Värmdövägen och södra Sickla.
- Nacka kommun har sagt upp tomträttsavtalet med Bergs oljehamn, sedan områdets framtid utretts. Området, kallat Bergs gård avses att bebyggas med cirka 2 000 bostäder.
- Kommunen ska verka för att Västra Sicklaön blir attraktiv för befintliga företag och nya arbetsplatsetableringar.
- Åstadkomma en gestaltningsmässig variation i nya byggnader, med allt från historisk inspirerade och klassiska kvarter till djärv och nyskapande arkitektur, genom att se till att detta säkras i markanvisningar, exploateringsavtal och detaljplaner.

Komplett transportsystem med tunnelbana till Nacka

- Ny Skurubro enligt framtagen vägplan
- Fullständiga trafikplatser på Värmdöleden i centrala Nacka (Kvarnholmens trafikplats och Skvaltans trafikplats). Trafikplats Nacka C tas bort.
- Östlig förbindelse planeras och byggs till 2030.
- Fokus på utbyggnad och prioritering av de regionala cykelstråken.
- Kollektivtrafik på vatten byggs ut och får ökad turthet.
- Bussprioritering längs viktiga stråk i form av busskörfält, signalprioritering mmk

- Ny trafikplats vid Boovägen planeras och byggs.
- En förstudie inleds för utbyggnad av tunnelbana till Orminge.
- Lägen för infartsparkeringar för både bil och cykel inventeras och reserveras.
- Nackas framkomlighetsstrategi implementeras.
- Kommunen verkar för det finns tillgång på klimatanpassade bränslen i Nacka.

Utveckla lokala centra och deras omgivning

- Detaljplanering och markanvisningar genomförs i enlighet med antagna program för Orminge centrum, Fisksätra och Älta nya centrum.
- I samarbete med intresserade markägare, påbörjas detaljplanearbete för att utveckla området runt Björknäs Centrum.
- Program tas fram för Saltsjöbadens centrum.
- Komplettering med ny bebyggelse vid vissa av Saltsjöbanans stationer.
- I samtliga lokala centra ska åtgärder genomföras för att främja mötesplatser och för att komplettera med funktioner som saknas. Åtgärdsprogram för genomförandet tas fram i samarbete med berörda intressenter.
- Kommunen ska verka för att lokala centra blir attraktiva för befintliga företag och nya arbetsplatsetableringar.

Planera, förvalta och utveckla den gröna och blå strukturen

Under 2011 antog kommunen kustprogram och grönsstrukturprogram. Många av nedanstående åtgärder är hämtade ur dessa program.

- Analys av möjliga åtgärder för att skydda och utveckla svaga länkar i de gröna kilarna och viktiga spridningsvägar mellan värdekärnorna, samt för att minska barriäreffekter av vägar, spårvägar och bebyggelse.
- Utredning av framtida skydd för områden med höga naturvärden som är ekologiskt särskilt känsliga eller som utgör rekreativa värdekärnor.
- Ett kommundäckande parkstrukturprogram tas fram. Programmet ska vara ett planeringsunderlag och en del i den långsiktigt hållbara stadsutvecklingen.
- En friluftsstrategi med tillhörande handlingsplan tas fram. Strategin har som mål att öka nackabornas nyttjande och tillgänglighet till kommunens naturmark.
- Genomförande av nya småbåtshamnar och nya båtuppläggningsplatser.
- Nya strandpromenader enligt förslag i kustprogram.
- Kartläggning och förslag till åtgärder för gröna, gärna generationsöverskridande mötesplatser i samspel med lokalsamhället.
- Ett stort antal sjöar utgör ESKO-områden (ekolo-

gisk särskilt känsliga områden) enligt miljöbalken, där även små ingrepp eller förändringar kan rubba den ekologiska balansen. Dessa observeras kontinuerligt.

- Kustvattnen Erstaviken och Vårgårdssjön utpekas som nya ESKO-områden.
- Tillgängligheten till och inom grön- och vattenområden förbättras genom tydlig vägvisning, attraktiva stråk och entréer till naturen.

Den nu aktuella revideringen av översiktsplanen

Revideringen av översiktsplanen utgår från kommunfullmäktiges beslut om översiktsplanens aktualitet i juni 2016. Avsnitten om vision, mål och strategier har behållit rubriker och huvudsakligt innehåll, men uppdaterats vid behov. Kvantitativa och mätbara mål har införts för bostäder och arbetsplatser. De viktigaste förändringarna i mark- och vattenanvändningen är den ändrade användningen för Bergs gård (f.d. Bergs oljehamn), delar av Dalkarlsängen i Boo och ett mindre verksamhetsområde vid Tyresövägen. En del av Gröna dalen är utredningsområde. Förslaget innebär även justerade gränser mellan vissa områden utifrån beslutade planprogram och naturreservat. Riktlinjernas redovisning av bebyggelse och välfärdsanläggningar på västra Sicklaön (Nacka stad) samt i Fisksätra, Orminge och Älta har anpassats till antagna program och andra politiska beslut. För övriga områden har riktlinjerna justeras i enlighet med beslutade detaljplaner, planbesked eller pågående planering.

KONSEKVENSER AV NOLLALTERNATIVET

Riksintressen

Eftersom nollalternativet endast innebär nuläge, samt lagakraftvunna detaljplaner har riksintressena redan bedömts i de olika planprocesserna. Någon skada på riksintressena bör därför inte uppstå på grund av dessa exploateringar. När det gäller riksintressen för kulturmiljö i ej planlagda områden eller områden med inaktuella planer kan risken för skada vara större i nollalternativet, eftersom inga nya planer kommer att upprättas.

Mellankommunala intressen

Kollektivtrafik

I nollalternativet byggs inte tunnelbanan ut. Då det ändå kommer att ske en del bostadsutbyggnad kommer trafiksituationen för regionen ytterligare förvärras.

Bostäder

I nollalternativet redovisas endast de bostäder som kan byggas med stöd av gällande detaljplaner. Detta skulle innebära att Nacka inte tillnärmelsevis kan uppnå sina bostadsmål och skulle innebära ett klart avbräck i regionens bostadsförsörjning.

Sjöfart

I nollalternativet ingår ny bebyggelse vid norra kusten på Kvarholmen och Telegrafberget. Påverkan på farleden har utretts i samband med planläggningen. Nollalternativet innebär ingen ytterligare utbyggnad längs kusten, vilket troligtvis innebär att den interkommunala båttrafiken inte kommer att kunna utvecklas.

Vägar m.m.

I nollalternativet tillkommer en ny Skurubro som även berör Värmdö kommun.

Kraftledningar

Markförläggning av luftledningar i Skuru och Boo är en del av projektet Stockholms ström. Dessa kommer antagligen att ske även i nollalternativet och är en positiv förändring.

Miljö kvalitetsnormer (5 kap. MB)

Luft

I nollalternativet blir belastningen på de mest trafikerade vägarna lika eller större än i planförslaget vilket kan leda till att miljö kvalitetsnormerna överskrids.

Vatten

All ny bebyggelse ska klara miljö kvalitetsnormerna och kommunen ska genomföra de åtgärder som anges i vattenmyndighetens åtgärdsprogram även i nollalternativet.

Hälsa och säkerhet

I nollalternativet finns olika miljö- och riskfrågor som är viktiga att uppmärksamma i den efterföljande planläggningen och tillståndsprövningen. Länsstyrelsen förutsätter att störningar och risker beaktas i detaljplanering och tillståndsbeslut så att bebyggelsen inte blir olämplig med hänsyn till de boendes och övrigas hälsa eller till behovet av skydd mot olyckshändelser.

KONSEKVENSER AV ÖVERSIKTSPLANEN

MILJÖ

Kulturmiljöer

Se karta sid 27 i översiktsplanens underlag.

Förutsättningar

Det som idag är Nacka kommun var fram till 1800-talets slut ett glest bebyggt område. Flera av gårdarna utmed Sicklaöns och Boos södra kust – Sickla, Järta, Lännersta och Boo – har att döma av kända järnåldersgravfält och gårdsnamn förhistoriskt ursprung. Här sträckte sig en viktig sjöled till Mälardalen. De äldsta bosättningarna hittas längre söderut i kommunen, i trakten kring Källtorpsjön och i Erstaviksområdet, där man funnit gravar och lämningar från äldre järnålder och bronsålder.

Nackas närhet till huvudstaden fick till följd att sätier anlades i området på 1600-talet. Många torp bildades under 1600-talet och 1700-talet för att kunna förse godsens jordbruk med lantarbetare.

Sicklaön hade allt sedan medeltiden tillhört stockholmarnas intressesfär genom att bl a ha varit betesmark. Allteftersom staden expanderade ökade intresset för området. Kring århundradets mitt skapades sommarherrgårdarna Svindersvik och Stora Nyckelviken. Senare under 1700-talet och 1800-talets första del skapades sommarböjen längre ifrån stadens gränser.

Det sena 1800-talets industriella revolution i Sverige fick stor betydelse för bebyggelseutvecklingen i Nackas kustnära områden. Närmast staden anlades ångkvarnar och andra ångmaskinsbaserade industrier, längre ut var det den nya ångbåten som möjliggjorde etableringen av strandnära bebyggelse i form av sommarvillor.

Stora glesbebyggda farledsnära områden, tillgång till billig jordbruksmark, en ägarstruktur med några få större markägare och Saltsjöbanans utbyggnad skapade förutsättningar för den omfattande utbyggnad av industrier som skedde under 1890-talet. Kring fabriksområdena uppfördes arbetarbostäder, tjänstemannavillor, skolor, handelslokaler och successivt, i samband med att antalet anställda ökade, växer egnaomsråden och villastäder fram. Strax efter andra världskriget tillkommer även större flerbostadsområden, detta märks tydligast på Sicklaöns västra delar.

En av de faktorer som kom att få avgörande betydelse för Nackas utveckling var anläggandet av Saltsjöbanan. Med järnvägen skapades förutsättningar för en exploatering av tidigare obebyggda områden och ett antal villasamhällen växte fram längs med sträckningen. Utbyggnaden av Nackas folkhemsområden påbörjades redan under tidigt 1940-tal och under perioden fram till 1960 uppfördes ett tiotal bostadsområden inom kommunen.

Under 1960-75 skedde ett stort bostadsbyggande. En förutsättning för den ökande bostadsproduktionen var att planering och byggande rationaliserades. Under 1970-talet ökade småhusens andel av bostadsbyggandet. I kommunen finns idag fem områden av riksintresse för kulturmiljövården enligt kap. 3 6§ MB: Herrgården Erstavik, brukslämningarna vid Nacka ström, Nackas norra kust, Saltsjöbadens centrala delar och villaområdet Storängen.

I kommunens kulturmiljöprogram beskrivs de miljöer i kommunen som är mest värdefulla för kulturmiljövården och programmet ger även rekommendationer till hur värden ska hanteras. I Nacka kommun finns 345 forn-lämningar och övriga kulturhistoriska lämningar registrerade i fornminnesregistret. 16 byggnader är byggnadsminnen. För värdebeskrivningar se http://www.raa.se/publicerat/varia2009_34.pdf.

Konsekvenser av översiktsplanen

Översiktsplanen bedöms medföra vissa positiva konsekvenser för bevarandet av kulturmiljöer genom ett utökat lagskydd av några utpekade områden. Negativa konsekvenser för kulturmiljövården kan framförallt uppstå i de befintliga bebyggelseområdena som utpekats för förtätning.

I planen redovisas att de kulturella och estetiska värdena är en viktig resurs som ska beaktas och att kommunens kulturmiljöprogram ska vara vägledande för samhällsplaneringen genom att det identifierar kulturhistoriska kvaliteter som kan bidra till en attraktiv livsmiljö i kommunen. Planen visar också vikten av att hantera de efterkrigstida kulturmiljöerna som inte tidigare har behandlats ur kulturmiljövårdande perspektiv i samhällsplaneringen. I de generella riktlinjerna för kul-

turmiljö framhålls framförallt vikten av ett aktivt skydd i samband med planering och byggnad men även att det är viktigt att tydliggöra landskapets värden.

Några av de planerade eller pågående reservatsbildningarna kommer också att bidra till bevarandet av viktiga kulturmiljöer. Planen pekar också på att de kulturhistoriska värdena i semesterhemsområdet Visborg inom riktintresseområdet Nacka norra strand ska regleras planmässigt. Även sommarherrgårdsmiljön Svindersviken ska skyddas via plan. Sommarvillemiljöerna: Tegelön, Vikingshill, Eolsudde och Hasseludden-Hamndalen ska få skydds- och varsamhetsbestämmelser utöver den nu gällande utökade bygglovplikten. Planen tar upp frågor om förstärkta skydd av Erstavik-Källtorp och Nacka ström genom t.ex. kulturresevatsbildning.

Den förtätning av bebyggelsen på Sicklaön som ingår i planen kan komma att hota delar av framförallt efterkrigstidens bebyggelse om inte förtätning görs med respekt för områdets värden.

Även de områden som i planförslaget redovisas som gles blandad till medeltät stadsbebyggelse kan komma att utgöra hot mot kulturvärden om inte planering och utveckling av områdena sker med varsamhet. Samma förhållningssätt måste råda vid genomförandet av planens förslag att utveckla lokala centra och områden kring Saltsjöbanans stationer.

Naturmiljö

Se karta sid 33 i översiktsplanens underlag.

Förutsättningar

Inom Nacka kommun finns 13 naturreservat. Två reservat, Skuruparken och Skarpnäs är bildade men överklagade och ytterligare reservat är under bildande eller planeras: Ryssbergen, Rensättra och Baggensstället. På sikt kan det vara aktuellt med bildande av natur- eller kulturresevat på Erstavik. Nacka kommun ingår i Storstockholms grönstruktur och utgör en del av Nacka-Värmdökilen och Tyrestakilen.

Den gröna kilen i Nacka-Värmdö innehåller viktiga regionala spridningssamband för arter knutna till gammal barrskog. I kilen finns flera flaskhalsar som beror på landskapets karaktär och ett stort bebyggelsetryck.

Tyrestakilen, i vilken Nackareservatet och Erstavik ingår, är genom sin storlek, urskogskaraktär, tystnad och biologiska mångfald så nära en huvudstad, unik i internationella sammanhang. Hällmarkstallskogens ålder och storlek ger höga naturvärden. Nackareservatet och Erstaviks omgivning ger stadens invånare god tillgång till tätortsnära natur.

I kommunens grönprogram anges tre områden med höga helhetsvärden för naturvärden, för naturens egen skull: Nackareservatet-erstavik, Nyckelviken-Skarpnäs och Velamsund.

Förutsättningar för spridning av biologisk mångfald knuten till skogar finns i den norra delen av kommunen, främst längs kusten från Velamsund mot Sicklaön via Skarpnäs och Nyckelviken. Velamsund och Nyckelviken-Skarpnäs har därför avgränsats som områden med höga helhetsvärden. I södra Nacka är förutsättningar för spridningssamband för samtliga naturtyper starkare med Nackareservatet-erstavik som ett kärnområde. Naturbetesmarkerna inom kommunen är få och koncentrerade till Erstavik. De naturbetesmarker som trots allt finns hotas av igenväxning. Spridning kan därför främst ske lokalt.

Se karta sid 35 i översiktsplanens underlag.

Nackas landareal som inte är bebyggd består till stor del av skog, drygt 50 procent. Stora delar av skogen sköts enligt moderna skogsbruksprinciper, men en mindre del av skogarna har länge fått vara orörda och har utvecklat höga värden för den biologiska mångfalden. Sammanlagt 15 procent av skogsarealen i kommunen har sådana höga naturvärden. Skogarna saknar i de flesta fall skydd. Även skogsområden som idag inte hunnit utveckla höga naturvärden är viktiga som spridningsområden för arter och dessa ”mogna” skogar kommer inom relativt kort tid att utveckla höga naturvärden.

Utöver ren skog är bergbranter en vanlig naturtyp i Nacka och ingår som en del av många skogsområden. I bergsskrevorna bildas mikroklimat med hög fuktighet och en rad mossor, lavar och svampar lever här.

Sammanlagt har kommunen 307 områden med höga naturvärden varav tre är av nationellt intresse, Natura 2000: Söderbysjön-Dammtorpssjön, naturligt eutrofa sjöar med nate eller dybladsvegetation och klippvegetation på silikatrika bergssluttningar, Ekoberget, klippvegetation på silikatrika bergytter och Velamsund (tre delområden), boreonemoral ädellövskog och trädklädda betesmarker.

Äldre barrskogar med höga värden finns i Velamsund och i Erstavik. Ädellövskog och ädellövträd finns

främst i anslutning till bebyggelse. Koncentrationer finns främst i Nyckelviken och i Nackareservatet. Mindre områden finns i Skuruparken och i södra Boo. I kommunen finns ett antal våtmarker i form av mossar, kärr och vassar vid sjöar och vid havet, strandängar och flytbladsvegetation. Det finns sex områden av våtmarker med höga naturvärden. Återkommande översvämningar har stor betydelse för att forma dem. Markerna har ofta ett rikt fågelliv.

Konsekvenser av översiktsplanen

Översiktsplanen bedöms kunna medföra positiva konsekvenser för bevarandet av naturmiljö genom de förslag till utökade skydd för naturmiljöer som planen innehåller.

I planen redovisas att kommunens grönprogram ska ligga till grund för utveckling av grönstrukturen, liksom att kustprogrammet ska ligga till grund för en långsiktigt hållbar utveckling av kustområdet. Planen visar kommunens vilja till skydd av naturområden för naturens egen skull genom förhållningssättet ”värna natur och vatten genom att förtäta redan bebyggd miljö”. Dessutom beskriver planen att skogsområden och kulturlandskap ska bevaras för bl a den biologiska mång-

falden, men planen nämner samtidigt att verksamheter och bebyggelse som stämmer överens med naturvårdens behov eller som behövs för jord- och skogsbruk kan få komma till stånd.

I planen redovisas ett kommande naturreservat i Ryssbergen. Detta bidrar till en förstärkning av grönstrukturen i kommunen.

För Ramsmora, som fungerar som en biologisk spridningskorridor mellan Velamsund och Skarpnäs, föreslår planen att området i huvudsak ska behållas som natur.

Vid Sågtorp-Drevinge har den regionala utvecklingsplanen pekat ut området som intressant på sikt för bebyggelse trots att vissa delar har naturvärden av regional betydelse. Området utpekades i översiktsplanen som ett område där komplettering visserligen kan göras men att inga omfattande nyexploateringar är aktuella.

Något hot mot Natura 2000 områden går inte att utläsa ur planen.

Vattenmiljöer

Se kartor sid 38-42 i översiktsplanens underlag.

Förutsättningar

Vattenområdena i kommunen har olika förutsättningar för att uppnå en god kvalitet. Kustvattnet norr om Nacka (Lilla Värtan, Strömmen, Askrikefjärden och Skurusundet) påverkas mycket av Mälarens utflöde, närheten till storstaden, utsläppen från de stora reningsverken och farleden in till Stockholm. Baggensfjärden är en trösklad fjärd där utbytet av bottenvattnet är begränsat. Erstaviken och Ingaröfjärden har endast glesare bebyggelse inom sitt tillrinningsområde.

Insjöarna på Sicklaön och även några i Boo och i Älta har tät bebyggelse inom tillrinningsområdena. Detta innebär att sjöarna tillförs mycket dagvatten. Många sjöar i Boo och även i Älta ligger inom områden som för några årtionden sedan utgjordes av fritidshus med enklare avloppslösningar. I takt med att kommunen har byggt ut kommunalt vatten- och avlopp i dessa områden har belastningen av näringsämnen på vattenområdena minskat.

EU:s vattendirektiv

EU beslutade i oktober 2000 om ett ramdirektiv för vatten. God status skulle ha uppnåtts till 2015, men då detta inte har skett har tidsförlängning medgivits. Målet är att nå minst god vattenstatus i alla vatten och att inget vattens status ska försämrats. EU:s vattendirektiv innebär att Sverige ska kartlägga vattenmiljöer (inklusive grundvatten), fastställa mål och kvalitetskrav, upprätta åtgärdsprogram där det behövs och övervaka

vattenmiljöer. Arbetet ska inriktas på att minska föroreningar, främja hållbar vattenanvändning och förbättra tillståndet för de vattenberoende ekosystemen.

Den minsta vattenenheten som beskrivs och bedöms benämns vattenförekomst. De vattenförekomster som idag finns i Nacka är grundvatten: Grundvattenförekomst vid Sandasjön, ytvatten: Baggensfjärden, Erstaviken, Ingaröfjärden, Neglingemaren och Vårgårdssjön,

Askrikefjärden, Lilla Värtan, Skurusundet, Strömmen samt från och med december 2016 även Dammtorpsjön, Källtorpsjön, Sandasjön, Sicklasjön, Söderbysjön och Ältasjön.

Status på Nackas kustvatten idag

Vattenmyndigheten har gjort en bedömning av statusen på Nackas kustvatten.

Ekologisk status

Alla kustvatten i Nacka är övergödda, en stor del av kväve- och fosfortillförseln kommer förutom från land även från närliggande vattenområden. Lokala åtgärder i avrinningsområdet räcker därför inte ensamt för att uppnå miljö kvalitetsnormerna. För att nå god status krävs därför även att Östersjöländernas åtgärdsprogram för Baltic Sea Action Plan (BSAP) och havsmiljödirektivet genomförs. De nödvändiga, mycket omfattande åtgärderna är tidsödande att genomföra och dessutom saknas tillräcklig offentlig finansiering och administrativ kapacitet. På grund av fördröjning i bottensedimenten kommer inte heller åtgärder att få omedelbar, full effekt på näringsstatusen. Även om åtgärder genomförs för att reducera tillförseln är bedömningen att det kommer att ta tid att uppnå miljö kvalitetsnormerna med hänsyn till de halter som finns och att det är först om flera år som man kan förvänta sig att god ekologisk ytvattenstatus kan uppnås. Därför fastställs normen för vattenförekomsterna till god status med tidsundantag till 2021 eller 2027.

Kemisk status

I dagsläget uppnår inga ytvattenförekomster god kemisk status på grund av för höga halter av kvicksilverföreningar och polybromerade difenyletrar (PBDE). Halterna beror främst på påverkan från långväga luftburna föroreningar och bedöms ha en sådan omfattning och karaktär att det i dagsläget saknas tekniska förutsättningar att åtgärda halterna. De nuvarande halterna får dock inte öka. Även halter av en del andra ämnen ex. tennföreningar, bly och antracen innebär att god kemisk status inte uppnås. Även om åtgärder genomförs för att reducera dessa halter är bedömningen att det kommer att ta tid att uppnå miljö kvalitetsnormerna med hänsyn till de halter som finns och att det är först om flera år som man kan förvänta sig att god kemisk ytvattenstatus kan uppnås.

Tillstånd i sjöar och vattendrag

Genom regelbunden provtagning har kommunen sedan cirka 30 år tillbaka följt sjöarnas utveckling, främst med avseende på den ekologiska statusen. Generellt har sjöarnas status förbättrats under de senaste årtiondena. Kommunen har aktivt arbetat med att avlasta sjöarna från näringsämnen och föroreningar. Det har skett genom att fastigheter med enskilda avloppsanläggningar anslutits till kommunalt vatten och avlopp, genom om-

vandling av tidigare industriområden där marksaneringar har utförts samt genom att omhänderta dagvatten på ett miljömässigt acceptabelt sätt. De största problemen för Nackas ytvatten är övergödning och tillförsel av olika kemiska föroreningar.

Försurningsproblemen har under de senaste årtiondena minskat markant i och med mindre utsläpp av försurnande ämnen. Inga sjöar i kommunen bedöms ha akuta försurningsproblem. Övergödning kan orsaka dels algbloomning med litet siktdjup som följd och risk för att giftalger bildas, dels vegetationsutbredning. Förorenat dagvatten, nödutsläpp från pumpstationer samt enskilda avloppssystem är de främsta källorna till övergödning genom sitt innehåll av kväve och fosfor. Även gamla tiders avloppsutsläpp till sjöar kan vara en källa till övergödning då näringsämnen som lagrats i botten-sedimenten riskerar att frigöras vid syrebrist. Dagvatten från trafikytor, tak och andra byggnadsdelar kan innehålla metaller. När det gäller tillförsel av näringsämnen eller föroreningar till sjöar och vattendrag är markanvändningen inom vattenområdets avrinningsområde avgörande. Avrinningsområde är det landområde från vilket regn- och smältvatten rinner till en sjö eller ett vattendrag. I Nacka finns en reservvattentäkt vid Sandasjön.

Konsekvenser av översiktsplanen

Översiktsplanen bedöms kunna medföra positiva konsekvenser för vattenmiljöer framförallt genom att områden som tidigare haft enskilt avlopp ansluts till det kommunala nätet. De generella riktlinjerna för planering och byggande lyfter fram vikten av att föroreningar ska begränsas vid källan och att dagvatten bör återföras till sitt naturliga förlopp. Detta är positivt för recipienterna särskilt om kraven på rening utgår från deras känslighet.

I planen redovisas att bedömning av planer och tillstånd ska ske med hänsyn till hur vattenkvaliteten påverkas samt vilket avrinningsområde och vilket vattenområde som berörs.

I planen ingår en rad omvandlingsområden där tidigare sommarstugeområden ansluts till kommunalt VA. Detta är positivt för de vattenområden som har varit områdenas recipienter. Enskilda avlopp har tidigare belastat dessa med näringsämnen. I samband med all utbyggnad ska stor hänsyn tas vid hantering av dagvatten. Särskilt bör belastningen av fosfor, tungmetaller och olja minska.

I planen finns ytterligare åtgärder nämnda som gör att belastningen minskar. Effektivare tillsyn av t ex marinor och enskilda avloppsanläggningar kommer att minska belastningen på omgivningen. Planen föreslår också att VA-nätet dimensioneras så att bräddningar och nödutsläpp minimeras.

I samband med nybyggnad eller ombyggnad av vägar med stora fordonsmängder kommer väg dagvattnet att tas omhand för rening och reningsanläggningarna kommer att utrustas med katastrofskydd för att förhindra att eventuellt spill av t ex bensin på vägbanan ska nå recipienten. De större ombyggnaderna som går att utläsa ur översiktsplaneförslaget är trafikplatserna i centrala Nacka och Boo, den nya bron över Skurusundet samt Österleden.

Målsättningen är att belastningen på kommunens vattenområden inte ska öka när projekten i översiktsplanen genomförs. Utöver åtgärder som genomförs i samband med exploatering, genomför kommunen flera andra åtgärder för att minska belastningen på vattenområdena. Sammantaget bör åtgärderna möjliggöra att beslutade MKN ska kunna uppnås.

KLIMAT OCH HUSHÅLLNING MED NATURRESURSER

Klimatpåverkan

Förutsättningar

Översvämning

De förväntade klimatförändringarna innebär att översvämningar kommer att ske oftare och att flödena blir högre. Då all fysisk planering bör ske långsiktigt är det relevant att ta hänsyn till förväntade klimatförändringar redan idag. Klimatsimuleringar visar på ett mildare klimat i Sverige i framtiden. Höga flöden under sommar och höst beräknas bli vanligare. Naturvårdsverket anger att nederbörden under det närmaste seklet kommer att öka mellan 5-25 procent. Det innebär risk för översvämningar i områden där dagvattenledningarna är dimensionerade efter andra förutsättningar. Kraftigare regn kan också få konsekvenser på insjöarnas vattennivåer. De sjöar som är reglerade har en bestämd tröskel som reglerar flödet ut från sjön. Är utflödet begränsat i förhållande till tillflödet innebär detta att vattennivån i sjön höjs med risk för skada på egendom. I dessa sjöars tillrinningsområden är det särskilt viktigt att beakta hur dagvattenfrågan ska lösas alternativt att nya tillstånd enligt miljöbalken söks för att ändra dämmets flöde, ex. Ältasjön. Problem kan även uppstå för sjöar som har en stor dagvattentillrinning och som saknar miljödöms, ex. Myrsjön.

Växthuseffekten

För Stockholmsregionen (östra Svealand) förutspår man en temperaturökning på 4–5°C till år 2100. Fem graders temperaturhöjning innebär ett klimat motsvarande Berlins. Temperaturen ökar enligt klimatscenarioerna mer på vintern än på sommaren. Årsmedelnederbörden väntas öka med 10–20 procent till år 2100, med störst ökning under vintern. Somrarna kan bli torrare och vintrarna upp till två månader kortare än idag. Vegetationsperioden tros öka med 2–3 månader. På grund av klimatförändringarna väntas Östersjön stiga avsevärt under de kommande hundra åren. För Nackas del motverkas detta till viss del av landhöjningen.

Vägtrafiken och energisektorn är de källor som har störst klimatpåverkan genom utsläpp av koldioxid.

Skyfallsanalys

En skyfallsanalys har tagits fram för hela Nacka kommun. Den syftar till att

- få fram var och hur vattnet skulle rinna, och var det skulle stanna
- visa hur vattnet rinner längs gatorna
- hitta de spontana flödesvägarna när dagvattenssystemet inte räcker till

Avrinnings- och översvämningberäkningar har genomförts för två olika extrema regnhändelser, dels ett 100-årsregn för dagens förhållanden och dels ett 100-årsregn med en framtida klimatfaktor på 1.2. Utifrån beräkningsresultaten har översvämningutbredning, vattendjup och flödesvägar kartlagts.

Konsekvenser av översiktsplanen

Översiktsplanen redovisar de generella riktlinjerna hur planering och byggande bör ske för att klimatpåverkan ska bli så liten som möjligt. Planen redovisar i att konsekvenserna av en högre havsnivå framförallt visar sig i Saltsjöbaden och i östra Boo, men att det inte är en stor fråga.

Det är inte bara havsnivåhöjningar som kan påverka bebyggelsen utan kanske i högre grad en tätare förekomst av häftiga regn. Om stora områden dessutom är hårdgjorda ökar avrinningshastigheten och med det risken för översvämningar och breddning i ledningssystem. Den skyfallsanalys som tagits fram ger ett bra underlag för att översiktligt bedöma vilka områden som utgör problempunkter. I dessa områden är det extra viktigt med uppföljande utredningar i detaljplanskedet. I Nacka ska man inte planera för källare om man inte kan visa att det går att bygga utan att påverka nedströms liggande fastigheter. En särskild utredning ska krävas av fastighetsägaren innan bygglov för källare kan ges. Lågt belägna strandpartier utgörs ofta av lokala, instängda områden. Vid planering av nya områden och vid bygglovgivning bör hänsyn tas till höjda avrinnings- och bräddningsnivåer.

Översiktsplanens underlag visar på sidan 38 den övergripande strukturen av avrinningsområden. I översiktsplanen avsätts ytterligare naturområden som reservat eller dylikt vilket har stor betydelse för den hydrologiska balansen sett över ett större område, för öppen transport eller infiltration. Översiktsplanen är

för översiktlig för att visa var dammar, våtmarker eller dylikt kan behöva anläggas, var översvämningrisker föreligger samt vilka recipienter som är särskilt känsliga. Sådana utredningar kommer att föregå fortsatt planläggning särskilt i de områden som avsätts för tät till medeltät stadsbebyggelse. I denna typ av områden brukar vanligen de hårdgjorda ytorna dominera.

På kort sikt bedöms Nacka kommun löpa förhållandevis små risker att drabbas av större klimatrelaterade problem jämfört med många andra svenska kommuner. Det beror på att Nacka inte har några större vattendrag eller sjöar som kan översvämma stora delar av kommunen. Den väderrelaterade händelse som skulle påverka kommunen mest bedöms för närvarande vara en större översvämning av Mälaren, vilket skulle kunna medföra stora direkta och indirekta problem för Nackas invånare, bland annat med vattenförsörjningen.

Konsekvenserna av klimatförändringarna kommer att bli både positiva och negativa för invånarna i Nacka kommun. De positiva konsekvenserna beror i första hand på ökad temperatur, medan de negativa till stor del beror på ökad nederbörd och framför allt ökad förekomst av extrem nederbörd.

Positiva konsekvenser är lägre kostnader för uppvärmning och en förlängd växtsäsong. Negativa konsekvenser är ökad risk för översvämning, ras, skred och erosion på grund av extrem nederbörd.

Hållbart resande och tillgänglighet till kollektivtrafik

Se karta sid 47 i översiktsplan för Nacka kommun

Förutsättningar

Översiktsplanen redovisar utbyggd tunnelbana till Nacka enligt tunnelbaneavtalet med staten, en framtida tunnelbaneutbyggnad till Orminge och tvärbanans förlängning till Sickla. I centrala Nacka redovisas en bussterminal i anslutning till tunnelbanestationen. Dessutom redovisas kompletteringar med nya trafikplatser på Värmdöleden, möjlighet till utökade båtförbindelser samt en ombyggd och förbättrad bussterminal i Orminge.

Konsekvenser av översiktsplanen

Översiktsplanen bedöms kunna medföra positiva effekter på möjligheten att resa kollektivt och på så vis minska det individuella bilåkandet. Med en försörjning med tunnelbana kommer särskilt de boende på västra Sicklaön och på längre sikt i Orminge att få snabbare förbindelser mot centrala Stockholm. Ökat kollektivt resande på bekostnad av individuella transporter bidrar till minskande belastning av klimatpåverkande gaser och i de generella riktlinjerna framhålls vikten av att förbättra för cykelister.

Planen innehåller några större förslag till förbättringar i kollektivtrafiken i Nacka. Förbättringarna kommer att innebära att fler får tillgång till bra och snabb kollektivtrafik. Möjligheten att få över pendlare från biltrafik till kollektivtrafik ökar och även förutsättningarna att cykla förbättras.

Med en på sikt utökad spårbunden trafik kommer möjligheten till och snabbheten i det kollektiva resandet öka mycket. Tunnelbanan är ett mycket kapacitetsstarkt alternativ men stationerna kommer inte att kunna ha

en täthet lik Saltsjöbanans, vilket gör att matartrafik behövs för de som bor längre bort från tunnelbanestationerna. De boende kring tunnelbanestationerna kommer att få en snabb förbindelse mot centrala Stockholm och trycket att ordna infartsparkeringar vid dessa platser ökar. Troligen kommer detta vara lättare att ordna vid en förlängning till Orminge än på Sicklaön. Omstigningstrycket vid Slussen kommer att minska.

Förbättringar i vägnätet kommer troligen att innebära förbättringar för framkomligheten för busstrafiken. Planen visar inte på något förslag som minskar grannkommunen Värmdös behov av vägkapacitet för sina behov.

En utökad båttrafik till bland annat Lidingö öppnar för kommunikation från och till Lidingös östra delar utan att behöva passera Stockholms innerstad.

Riksintressen

Se karta sid 71 i översiktsplanens underlag.

Förutsättningar

Följande riksintressen för kulturmiljövård (3 kap. MB) finns i Nacka kommun:

- Nackas norra kust
- Herrgården Erstavik.
- Brukslämningarna vid Nacka ström.
- Centrala Saltsjöbaden
- Villaområdet Storängen.

I Nacka finns ett stort område av riksintresse för friluftslivet (3 kap. MB):

- Erstavik och Nackareservatet

I Nacka finns följande riksintressen för kommunikationer (3 kap. MB):

- Farleden till Stockholm längs Nackas norra kust
- Farleden längs Skurusundet och Baggensstaket
- Södra länken och Östlig förbindelse
- Värmdöleden, väg 222
- Väg 260 från Stadsgårdshamnen till trafikplats Sickla.
- Inflygningsskorridor till Bromma flygplats

I Nacka finns följande korridorer redovisade som riksintresse för distribution av energi.

- bef 220 kV ledning Stockholm-Fisksätra
- ny 220 kV luftledning planerad Tyresö-Fisksätra
- bef 220 kV kabel Fisksätra-Gustavsberg
- ny 220 kV kabel planeras Skanstull-centrala Nacka

Följande Natura 2000-områden (4 kap. MB) finns i Nacka kommun och har status av riksintresse. Tillstånd krävs för att bedriva verksamheter och vidta åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i sådana områden:

- Söderbysjön-Dammtorpssjön
- Ekoberget
- Tre områden med äldre lövskogar inom Velamsunds naturreservat.

Konsekvenser av översiktsplanen

Översiktsplanen samt underlagen kulturmiljöprogram, grönpromprogram och kustprogram innehåller förslag till stärkta och formaliserade skydd av de riksintressen som finns i kommunen. Detta är positivt och konkretiserar också till viss del hur riksintressena ska hanteras så att inte påtagligt skada uppstår.

I kulturmiljöprogrammet anges förhållningssätt för hur riksintressemiljöernas olika kulturvärden bör hanteras. Vid planläggning ska dessa omsättas till skydds- och varsamhetsbestämmelser som formellt sett ger det juridiska skyddet.

I det omfattande riksintresset Stockholms farled ska kulturhistoriska värden i semesterhemsområdet Visborgs minne få planmässig reglering. Planskydd ska även tillkomma för den mycket värdefulla sommarherrgårdsmiljön Svindersvik från 1730-talet.

Sommarvillemiljöer som idag har utökad lovplikt, Tegelön, Vikingshill, Eolsudde och Hasseludden-Hamndalen, får på sikt skydds- och varsamhetsbestämmelser. Farledens efterkrigstida flerbostadsområden närmast Stockholm är i behov av reglering av kulturhis-

toriska värden. För övriga delar av farledsmiljön som idag inte har något skydd eller där en markförändring planeras ska riksintressets värden i bebyggelse och landskapsbild alltid tillgodoses i planeringen.

Detsamma gäller för riksintressemiljöerna Saltsjöbaden, Storängen och bebyggelsen i Erstavik-Källtorp samt Nacka ström. De två sistnämnda miljöernas kulturlandskap utgör starka värdekärnor som ligger inom fideikommissförvaltad område (Erstavik-Källtorp) eller inom friluftreservat. Något överhängande hot finns alltså inte, men på sikt bör förstärkande skydd i form av t ex kulturresevat utredas för dessa områden som då även kan hantera det byggda kulturarvet.

Den västra delen av området (Nackareservatet) är skyddad genom naturreservat. Den övriga delen av området utgörs av Erstaviks fideikommiss. Kommunen säkerställer idag riksintresset genom avtal med markägaren. På sikt kan det vara aktuellt att upprätta naturreservat enligt 7 kap. miljöbalken.

Farleden till Stockholm säkerställs genom att inga åtgärder vidtas som väsentligt försvårar användningen av farleden. Södra länken är byggd och säkerställd genom befintliga detaljplaner. Östlig förbindelse är delvis säkerställd genom befintliga detaljplaner och ska säkerställas i kommande detaljplan. För riksintresse kommunikation är det också viktigt att förutom att tillse att mark reserveras, även att det inte tillkommer anläggningar intill reservatet som allvarligt inskränker möjligheten att nyttja kommunikationsleden.

HÄLSA OCH SÄKERHET

Rekreation och friluftsvärden

Se karta sidan 29 och 37 i översiktsplanens underlag

Förutsättningar

Natur och grönområden har stor betydelse för fysisk och psykisk hälsa. Närhet till natur och parkområden i människors vardagsmiljöer ökar möjligheten till rekreation och har därför stor betydelse för livskvalitet.

Nackas grönsstruktur har stora kvaliteter men även brister. Landskapsstrukturen och barriärer som vägar och järnvägar, skapar åtskilda bostadsenkla som måste vara självförsörjande på grönsstruktur.

Många platser längs kusten och insjöarna är attraktiva för friluftaktiviteter och ger möjlighet till ostörda naturupplevelser. I Nacka finns flera områden som lämpar sig för friluftverksamhet som strövande, naturstudier, bad, fiske och kanoting. I kommunen finns över tjugo sjöar. I Nacka är strandskyddet på land i många fall utökat till 300 m inom naturområden, det generella strandskyddet är annars 100 m på land. För vattenom-

råden är strandskyddet generellt 100 m. Strandskyddet är till för att trygga förutsättningarna för friluftslivet och bevara goda livsvillkor för djur- och växtlivet i strandområden. Erstavik utgör riksintresse för friluftslivet.

Nyckelviken och Velamsund är regionalt intressanta då de utöver att ha en lokal betydelse, också lockar besökare från andra delar av regionen. Kommunalt intressanta områden är Ryssbergen-Svinderviken, Skarpnäs, Tollare, Ekoberget-Kil, Gungviken-Östervik, Boo gård-Skogsö, Saltsjöbaden, Tattby och Svärdsön.

I Nacka finns flera naturreservat som gränsar mot kusten, innehåller sjöar eller kustvatten. Det är vackra och ostörda naturområden som har skyddats som reservat för att värna naturmiljön på land och friluftslivet. (Nyckelviken, Gärdesudden, Velamsund, Ekoberget, Tollare, Skogsö, Tattby och Svärdsö)

Utöver naturreservaten finns fler naturområden i Nacka som är viktiga ur friluftssynpunkt, inte minst utifrån närhetsaspekten. (Ryssbergen, Skarpnäs, Skuruparken, Fisksätra Holme, Erstaviken)

I Nacka finns många strandnära vandrings- och promenadsträckor. Att promenera, vandra och springa längs vattnet ger ofta en stark natur- och rekreationsupplevelse. Det finns iordningställda strandpromenader,

kajanläggningar, parkvägar och större stigar. På vissa sträckor går det också att ta sig fram med barnvagn och rullstol. Många sträckor är bilfria, men det finns också mindre lokalvägar där viss biltrafik förekommer.

Utmed Nackas kust och vid insjöarna finns flera kommunala badplatser och friluftsbad. Restaurangholmen i Saltsjöbaden har separat badhus för herr- och dambad, solterrasser, bastu och vinterbad.

Kanoting sker i flera vattendrag och havsvikar. För att underlätta landtransporten mellan systemen finns vid kusten en mindre kanotbrygga utlagd längst in i Duvnäs-viken och i Kolbottensjön.

Under vintrar med gynnsamma isförhållanden finns möjlighet till långfärdsåkning på skridskor och skidor.

I de generella riktlinjerna för planering och byggande förtydligas kommunens ambitioner att tillvarata och i kommande utbyggnadsområden utveckla bostadsnära eller institutionsnära områden för vardagligt bruk.

I Nacka finns cirka 5 800 båtar. Behovet av nya båtplatser, vinteruppställningsplatser och möjlighet till rengöring av båtskrovet är stort, och kommer sannolikt att öka i framtiden. Båtlivet använder olika hamnar. I Nacka kommun finns cirka 30 klubbhamnar, 4-6 gästhamnar/klubbhamnar med gästplatser. I Nacka finns många samfällighetsföreningar för bryggor eller

bryggföreningar med arrende på kommunens mark. I Nacka finns fem marinor och fem småbåtsvarv. Vinteruppläggningsplats kan finnas både i anslutning till hemmahamnen eller ligga längre in på land långt från kusten. I det senare fallet krävs transport på väg.

I Nacka finns god tillgång till idrotts- och fritidsanläggningar, men befolkningsökningen och idrottsintresset gör att det behövs fler fotbollsplaner, sporthallar och en ny simhall.

Konsekvenser av översiktsplanen

Översiktsplanen bedöms kunna medföra positiva konsekvenser för utvecklingen och skyddet av kommunens friluftsområden. Planen lyfter fram vikten av bostadsnära rekreationsområden vilket är positivt.

Planen redovisas strategier för att förbättra samband mellan grönområden, genomföra nya strandpromenader, höja kvaliteten i parker i tätbebyggelse och öka tillgängligheten till Nackas stora grönområden vid kusten och sjöar. Dessa åtgärder kommer att förbättra både tillgången till och kvaliteten på rekreationsområdena. Planen är inte tillräckligt detaljerad för att i detta skede kunna göra en analys av vilka områden som får tillgång till förbättringar.

Med planens redovisning av naturreservat säkras invånarnas tillgång till friluftsområden. Strategin som pekar ut vikten av närområden och friluftsområden, är positiv för invånarnas möjlighet till vardagsrekreation.

Trafikbuller

Förutsättningar

Vägtrafiken utgör den största enskilda källan till bullerspridning inom kommunen. Längs Värmdöleden, Saltjöbadsleden och Tyresövägen finns stora områden som har höga bullernivåer, väl över 55 dB(A) och höga trafikmängder och höga hastigheter. Även trafiken på Värmdövägen, Ormingeleden och Ältavägen m fl ger buller i områden nära vägen. Bullret från vägtrafiken är i första hand beroende av trafikmängd och hastighet. Det krävs en fördubbling av trafikmängden för att man ska kunna uppfatta att bullernivån ökar nämnvärt.

Även spårbunden trafik ger buller. SL har utfört bullerdämpande åtgärder på vissa sträckor av Saltjöbanan.

Andra källor till störande buller vid bostäder kan komma från närliggande verksamheter som till exempel idrottsplatser, fläktar och varumottagning.

Konsekvenser av översiktsplanen

Översiktsplanen bedöms kunna medföra positiva konsekvenser i de större utbyggnadsområdena för att skydda dessa mot höga bullernivåer genom en medveten planering. Planen visar å andra sidan ingen strategi för hantering av de övriga områden.

I de nya områden som kan bli aktuella för exploatering måste planförslagen anpassas till bullersituationen, vilket kan ge restriktioner i markanvändning och utformning. I och med detta säkerställs att bostäder får en acceptabel ljudnivå.

Utbyggnaden av tunnelbanan kommer att medföra bullerstörningar under utbyggnadsskedet. När tunnelbanan är utbyggd till Nacka C, så förväntas den inte medföra att riktvärden för buller överskrids. Om en framtida utbyggnad till Orminge delvis sker i ytläge kommer detta ge upphov till nya bullerkällor.

Luftföroreningar utomhus

Förutsättningar

Vägtrafiken, energisektorn och sjöfarten, men även arbetsmaskiner, står för de största utsläppen av luftföroreningar i kommunen. Utsläppen påverkar luften lokalt och bidrar också till föroreningssituationen i ett större sammanhang. Vägtrafiken och energisektorn är också de källor i kommunen som har störst klimatpåverkan genom utsläpp av koldioxid. Trafiken på Värmdöleden är den största utsläppskällan inom kommunen.

Motorfordonstrafik leder i huvudsak till dels utsläpp av avgaser och bränslekomponenter dels slitagepartiklar och uppvirvlat vägdamm. Utsläppen beror på hur stort trafikarbetet är och hur mycket fordonen släpper ut i genomsnitt. Även hastigheten har betydelse. Dessa faktorer kommer att sjunka i framtiden på grund av förbättrade fordon, avgasrening och förändringar i antalet användare av dubbdäck. Även väg/gaturummens utformning bidrar till om kritiska lägen för att klara luftkvaliteten kan uppstå.

Miljökvalitetsnormen för främst partiklar och NO₂ avseende dygnsmedelvärde överskrids i nuläget längs Värmdöleden fram till avfarten mot Nacka centrum cirka 250 m öster om Nacka gymnasium. Överskridanden görs i en zon mellan 10-20 meter norr och söder om Värmdöleden. Halterna avtar med avståndet och cirka 100 meter från Värmdöleden är PM 10-nivåerna jämförbara med bakgrundshalten. Miljökvalitetsnormen för partiklar och NO₂ överskrids även på vissa andra platser.

Konsekvenser av översiktsplanen

Översiktsplanen har inget tydligt förhållningssätt till de restriktioner som dålig luftkvalitet kan ge framtida planering. Genom en satsning på kollektivtrafik kan möjligen problemet minska.

Hälsoeffekterna av föroreningar utomhus är framförallt ökad risk att drabbas av och dö i sjukdomar i hjärta, kärl och luftvägar. Främsta källorna är trafik, uppvärmning och industrier. Även luftföroreningar från utsläpp i andra länder förekommer. För översiktsplanen är det framförallt utsläpp från vägtrafiken som kan bedömas.

Utsläppen av kväveoxid och avgaspartiklar förväntas sjunka i framtiden tack vare renare bränslen och förväntad motorutveckling samt utbyte av äldre fordon till nyare med lägre utsläpp. I Sverige är partikelhalten ofta hög vintertid på grund av att dubbdäcken river upp vägbeläggningen. Nära starkt trafikerade vägar är det denna fraktion som är huvuddelen av PM10-halterna.

Markföreningar och markradon

Förutsättningar

Markradon

En radonkartläggning utfördes i kommunen 1990. Större delen av kommunen har normalriskmark men lokala inslag av högradonmark finns. Inom sydvästra Lännersta på gränsen mot Tollare finns ett område som är klassat som högradonmark. Marken vid sidan av gångarna utgörs dock av normalradonmark. I större delen av Fisksåtra är marken klassad som högradonmark. I Igelboda, Neglinge och Baggensudden klassas marken som högradonmark. Mellan gångar av granit och pegmatit som har höga radonvärden, utgörs marken dock av normalradonmark. I östra delen av Neglinge är högriskklassningen av marken mer generell. Högradonmark förekommer inom Garvkroken på Observatoriekullen och sannolikt även på berget söder om kullen. Inom Älgö och södra delen av Solsidan förekommer högre strålning än genomsnittet. Hela Svärdsö är klassat som högradonmark. Även på Gåsö finns antagligen stora partier som har höga radonvärden.

Markföreningar

Eftersom kommunen tidigt fick industrier finns också en hel del områden som har markföreningar från tidigare verksamhet. I kommunen finns 54 områden som är riskklassade (2017). På t.ex. Kvarnholmen/Gäddviken, Tollare pappersbruk, Bergs oljehamn finns föreningar från tidigare kemisk industri och oljedepå och pappersbruk. Kvarnholmen ligger på länets prioriteringslista för akuta objekt att åtgärda.

För Nacka finns en inventering gjord enligt naturvårdsverkets metod för inventering av förorenade områden, MIFO-metoden. Den visar att förorenad mark bland annat finns inom gamla industriområden och gamla varvsområden, se karta sid 51 i översiktsplanens underlag. Även från Saltsjöbanans spårområde och från vissa äldre vägar där asfalten innehåller stenkoltjära, kan föreningar ha spridits till marken. Markföreningar som framförallt tungmetaller kan även finnas i närområden längs Värmdöleden och andra stora vägar och på skjutbanor (bly). På flera platser i kommunen kan det också finnas förorenade utfyllnadsmassor.

Konsekvenser av översiktsplanen

Översiktsplanen bedöms kunna medföra positiva konsekvenser genom att sanering sker i några av de mest förorenade områdena i kommunen.

Områden med markering för högradonmark ska ses som en varning för att radonproblem kan förekomma och att markförhållandena måste kontrolleras innan man bygger. Inom områden som klassats som normalriskområde kan det ändå förekomma platser med lokala uranförlöjningar i berggrunden. Områden där marken utgörs av lera, mo och mjåla har markerats som lågriskområden. Vid grundläggning i samband med nybyggnation schaktas dock som regel det mjuka materialet bort, vilket innebär att radon ändå kan komma att avges från berggrunden. Områdena bör därför i praktiken betraktas på samma sätt som normalriskområdena. Ny bebyggelse ska utföras radonskyddande. Radonhalten i bostäder ska inte överstiga 200 Bq/m³.

I samband med exploatering av t.ex. Kvarnholmen och Bergs oljehamn kommer de markföreningar som finns där att hanteras så att de inte längre bedöms skadliga vare sig för människor eller omgivande miljö. Planen redovisar riskområden för markradon och markföreningar på ett överskådligt sätt. En sådan redovisning underlättar framtida resonemang i de områden som ska omvandlas.

Vid nybyggnationer i områden som är förorenade och där det finns risk för översvämningar behöver man särskilt beakta ökad risk för spridning vid höga vattenstånd.

Risker och störningar

Förutsättningar

Väg 75 och väg 222 är i dagsläget rekommenderade primärleder för transporter med farligt gods. Saltsjöbadsleden/Stockholmsvägen, Värmdövägen delen Skuru trafikplats (222)– Ektorpsvägen, Ektorpsvägen delen Värmdövägen–Nacka sjukhus, Ormingeleden, Mensättravägen delen Ormingeleden/Värmdövägen–Skarpövägen, Skarpövägen delen Mensättravägen, Montörvägen, Skönviksvägen samt Tyresövägen är rekommenderade sekundärleder för transport av farligt gods. Se karta sid 52 i översiktsplanens underlag.

Transporterna utgör en riskkälla, dvs. ökar risken för skador på människor och miljö vid en olycka. Även verksamheter som bensinstationer är riskobjekt. Dessa redovisas inte särskilt i översiktsplanen. Bergs oljehamn och delar av verksamheten i Henriksdal omfattas av skyldigheterna i Sevesolagstiftningen och skyldigheter vid farlig verksamhet enligt lagen om skydd mot olyckor. Andra verksamheter som hanterar farliga ämnen finns också.

Skyddsobjekt är förutom boendemiljöer, sjukhus, skolor mm även vattentäkter. I kommunen finns en reservvattentäkt med skyddsområde samt sex vattenreservoarer. Se karta sid 64 i översiktsplanens underlag.

Konsekvenser av översiktsplanen

Översiktsplanen är alltför övergripande för att kunna avgöra förenligheten mellan transportvägar för farligt gods samt anläggningar som hanterar farligt gods eller är så kallade Seveso-anläggningar och tänkta utvecklingsområden. Dessa frågor bör behandlas i fördjupade studier innan planarbete påbörjas så att rätt förutsättningar för planeringen kan uppnås och att de åtgärder som kan behövas inarbetas.

Övrig miljöpåverkan

Elektromagnetiska fält

Hälsoproblem från magnetfält kring kraftledningar är omdiskuterade. Några riktvärden för tillåtna magnetfältsnivåer finns inte. Svenska kraftnäts policy är att magnetfälten normalt inte ska överstiga 0,4 mikrotelsla där människor vistas varaktigt. De kraftledningar som ligger nära bebyggelsen är en 70 kV ledning och en 220 kV som har sin huvudsakliga sträckning i Boo.

Hästallergen

Ridsport är ett stort fritidsintresse i Nacka men hästverksamheten kan också innebära störningar i form av buller, lukt och spridning av allergener.

Konsekvenser av översiktsplanen

Myndigheterna rekommenderar att man följer försiktighetsprincipen och strävar efter att begränsa exponeringen mellan elanläggningar och byggnader.

Närheten till kraftledningar och stall innebär restriktioner för lokaliseringen av nya bostäder intill befintliga anläggningar och tvärt om.

FOLKHÄLSA

Delaktighet och inflytande

Förutsättningar

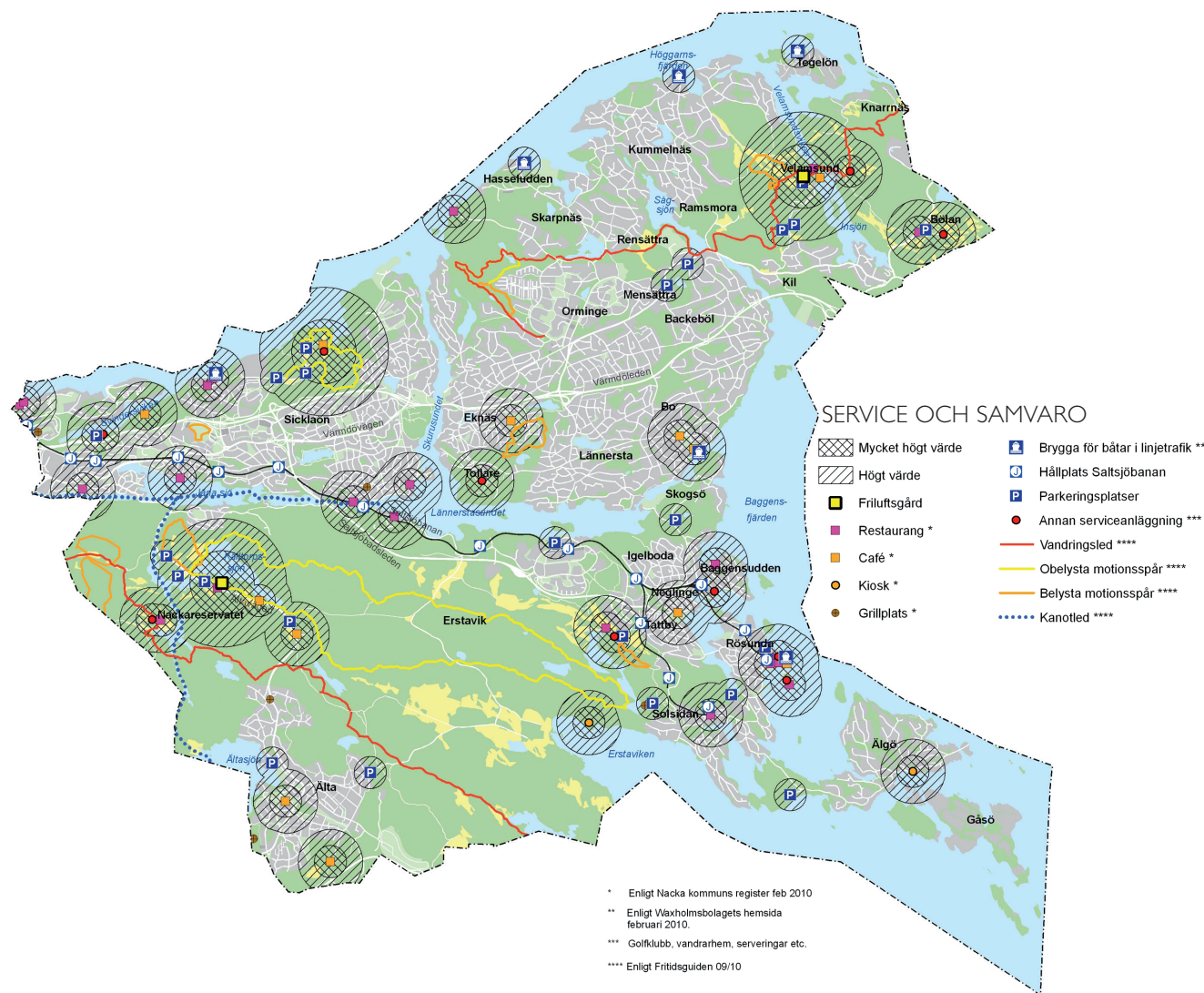
I Nacka tycker 91 procent av de tillfrågade i årskurs 6–9 och första året på gymnasiet, att det är viktigt att de som bestämmer lyssnar på barn. 58 procent vill ha mer möjligheter att påverka i frågor som rör barn.

Konsekvenser av översiktsplanen

Översiktsplanen är mycket översiktlig och det går inte att utläsa på vilket sätt planen ger alla medborgare samma möjlighet till delaktighet och om alla områden behandlas lika oavsett befolkning, bakgrund och inflytande.

Redovisningen av hur den byggda miljön kan genom ökad fysisk tillgänglighet ge bättre förutsättningar för delaktighet är inte redovisade. I de generella riktlinjerna lyfts attraktiva mötesplatser fram. Detta är positivt för att skapa grund till delaktighet. Det är också viktigt att inför framtida planering och genomförande ta fram en social strategi för hur kommunen kan verka för att skapa en ”vi-känsla”, som i sin tur kan leda till att skapa delaktighet och inflytande från alla grupper.

I de generella riktlinjerna pekas på vikten av tillgänglighet till samhällets funktioner och behovet av trygghet när man rör sig ute. Bra kommunikationsmöjligheter till mötesplatser är också viktigt för att skapa möjlighet till delaktighet. Viktigt att observera svårigheterna för en del grupper att ta sig till centrum dit bilkörning krävs. Planen pekar på vikten av att utveckla de kollektiva kommunikationerna och möjligheten att cykla och gå. Dessa åtgärder förstärker möjligheten till delaktighet.

Mötesplatserna ska locka förskolor och skolor att komma på besök men också finnas för andra grupper så som pensionärer och funktionsnedsatta. Alla kommunelar behöver en evenemangspåsar för större publik, med utbyggd gång- och cykelväg samt god kollektivtrafik.

Ekonomiska och sociala förutsättningar

Förutsättningar

I Nacka finns stora ekonomiska och sociala skillnader mellan olika områden. Andelen personer 25–64 år med eftergymnasial utbildning i Saltsjöbaden är 67 procent och i Fisksätra är det 36 procent. År 2025 är 44 procent av befolkningen 50 år eller äldre. År 2050 är andelen 50 procent. Antalet 70-84 åringar kommer att öka med 4000 personer till 2030.

Konsekvenser av översiktsplanen

Översiktsplanen visar inte på vikten av blandad bebyggelse i den blandade staden med plats för både unga, äldre och socialt utsatta. En risk i den förtätade staden är att avsaknad av variation av upplåtelse- och boendeformer och hyresnivåer inte möjliggör för den mångfald av människor och verksamheter som beskrivs. I de områdesvisa riktlinjerna kan man utläsa en vilja att förtäta inom de befintliga strukturerna. Detta är positivt då en blandad bebyggelse av olika ålder också i de flesta fall medför en varierad hyresnivå och lägenhetssammansättning.

Planen visar inte att med den tillväxt som planeras så måste det skapas förutsättningar för högre utbildning inom centrala Nacka. Utbildning är en viktig bestämningfaktor till hälsa och nära tillgång till högre utbildningar gör det möjligt för fler att studera vidare. Likaså behöver det skapas mötesplatser som främjar idéutveckling för att skapa nya företagsidéer.

Barns och ungas uppväxtvillkor

Förutsättningar

Cirka 85 procent av de tillfrågade ungdomarna uppger att de känner sig trygga om de går ut ensamma sent en kväll i området. Pojkar känner sig mer trygga än flickor.

Konsekvenser av översiktsplanen

I de generella riktlinjerna och i de områdesvisa kan man utläsa hur förskolor och skolor planeras liksom vikten av att dessa har tillgång till närområden. Planen pekar på vikten av att även i den täta staden ta hänsyn till barnperspektivet. Det är viktigt med nära grönområden för att främja en god kvalitet i förskola och skola och att stödja barns och ungas möjligheter till spontana aktiviteter. Viktigt att skapa dessa möjligheter genom att man som barn och ungdom kan göra många saker på egen hand. Den strategi som planen innehåller vad gäller kollektivtrafik och gång- och cykel förbättrar dessa möjligheter.

I en tät stad är det nära till såväl service och medmänniskor som grönområden och rekreation. En blandad stad innebär att det behöver finnas en blandning av bostäder, arbetsplatser och service samt att staden innehåller attraktiva mötesplatser. Det bör finnas ett utbud av olika bebyggelse typer och upplåtelseformer. I den trygga och säkra staden vistas människor dygnet alla timmar genom att butiker, matställen, kontor, bostäder, skolor och förskolor, samt kultur och fritidsaktiviteter har integrerats så långt det är möjligt. Gående, cyklister och bilister har ögonkontakt och separeras inte i onödan från varandra.

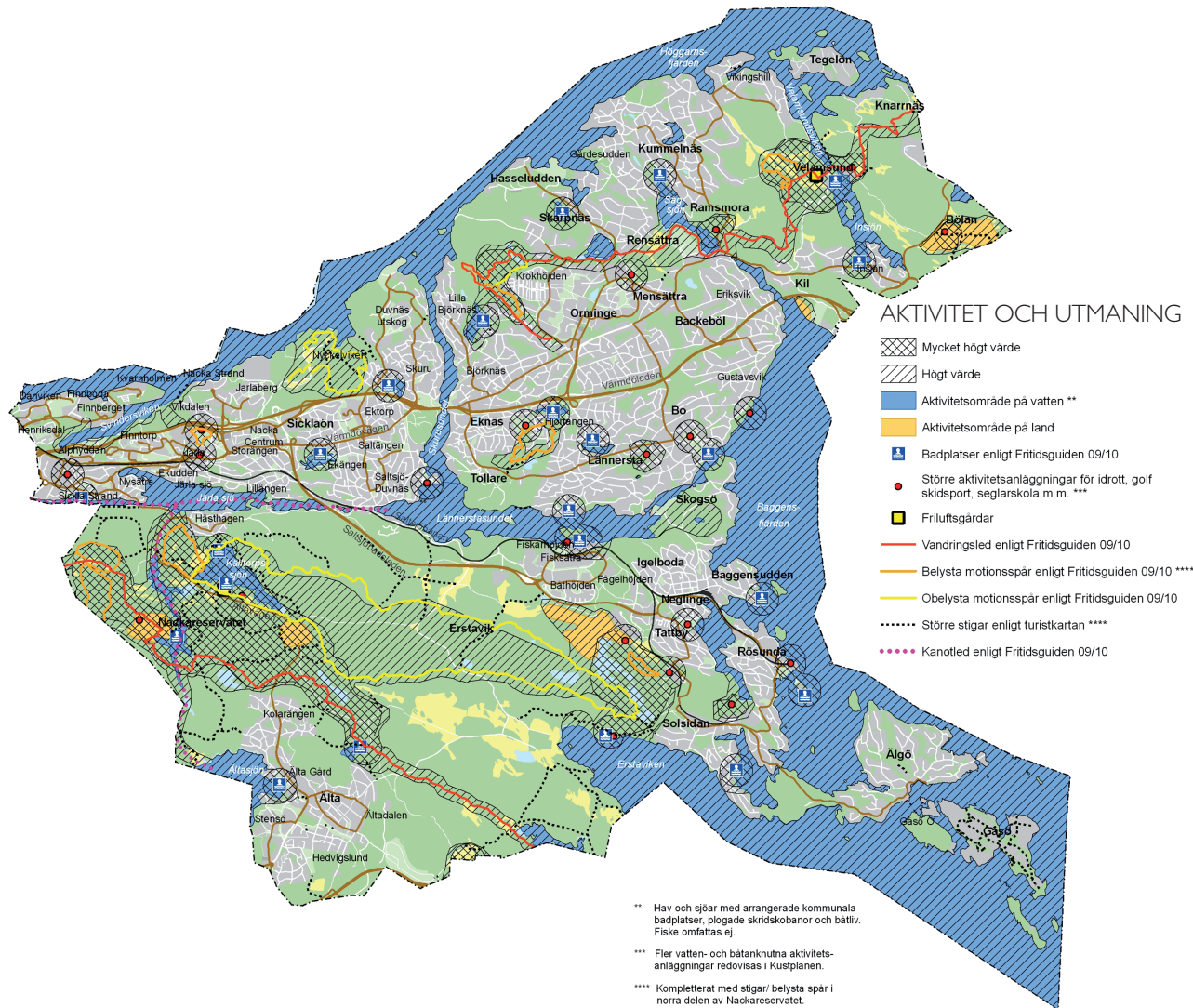
Människor har behov av nära tillgång till olika verksamheter och förutom det kommersiella utbudet ska en bra mötesplats kunna erbjuda kulturella upplevelser, fritidsaktiviteter och möjligheter till spontana möten. Med väl definierade mötesplatser och ett bra utbud gynnas den lokala ekonomin samtidigt som miljön blir mer händelserik och tryggare att vistas i såväl dagtid som kvällstid.

I de generella riktlinjerna och i de områdesvisa redovisas hur kommunen ser på anläggningar för idrott- och fritidsverksamhet. Planen pekar på vikten av att avsätta tillräcklig mark för detta. Den visar dock inte precis var detta kan ske. Det är positivt att planen både behandlar de anläggningsknutna verksamheterna och att den också betonar vikten av vardagsnära aktiviteter.

Se karta sid 29 i översiktsplanens underlag.

Fysisk aktivitet

** Hav och sjöar med arrangerade kommunala badplatser, plogade skridskobanor och badliv. Fiske omfattas ej.
 *** Fler vatten- och batanknutna aktivitetsanläggningar redovisas i Kustplanen.
 **** Kompletterat med stigar/ belysta spår i norra delen av Nackareservatet.

Förutsättningar

Barns vardagliga möjligheter till regelbunden fysisk aktivitet har försämrats i Sverige. Det är i dag väl känt att barns rörelsefrihet, det vill säga förutsättningar för barn och unga att röra sig utomhus på egen hand, har minskat på grund av att samhällshindren har ökat. Barn tillbringar mycket av sin vakna tid i förskolan och skolan. Det finns starka vetenskapliga bevis för att skolan är en arena som är effektiv för att öka fysisk aktivitet hos barn. Därför är det extra viktigt att förskolor och skolor har tillgång till grönområden inom gångavstånd. Syftet med att kartlägga viktiga grön-, strand- och vattenområden som förskolor och skolor använder på olika sätt, var att belysa såväl folkhälsoperspektivet som barnperspektivet i Nackas grön- och kustprogram.

Kartläggningen visar att många små områden i kommunen som inte alltid är markerade som grönområden på kartan, används flitigt av en eller ett par förskole- och skolenheter. Forskning kring fysisk aktivitet och

övervikt hos barn visar att just närheten till grönområden är viktig för att barn ska komma ut och röra på sig. Av den anledningen är det angeläget att bevara små grönområden som idag används av förskolor och skolor.

För att skapa en ökad förståelse hur kommunens invånare ser på och värderar de grönområden som finns i kommunen genomfördes en kvalitativ undersökning. Målsättningen var att få in synpunkter och uppfattningar från olika kategorier av kommuninnevånare.

Tillgängligheten är beroende av tillgång till information om var och när fysisk aktivitet är möjlig t.ex. skidspår, cykelvägar, elljusspår, hockey, tider för bad etc. Tillgängligheten ökar också med god belysning vid spontanidrottsplatser/mötesplatser och vid vissa promenadstråk.

Information om belysning vid strategiska platser som elljusspår, hockeyrink etc.

Konsekvenser av översiktsplanen

Översiktsplanen redovisar inte detaljerat hur den bostadsnära rekreationen ska säkras och möjligheten att nyttja den uppmuntras, men den visar ambitionen att både lösa de anläggningsknutna och de mer vardagsnära aktiviteterna.

En ökad framkomlighet mellan olika kommundelar kan förbättra tillgängligheten till olika grönområden och skapa integrerade mötesplatser. Ökad tillgänglighet för barn, äldre och människor med funktionsnedsättning är viktiga frågeställningar i grönstrukturplanering för Nacka. Bland annat finns behov av att göra det lättare att ta sig fram längs vattnet. Detta uppmärksammas i de generella riktlinjerna.

Det är särskilt viktigt för gruppen äldre och barn att säkerställa tillgången till nära grönområden i form av organiserade parker och grönområden. Det är viktigt

att behålla och förtäta de idrottsanläggningar som finns för att kunna möta upp framtida behov med en ökande befolkning inom framförallt centrala Nacka, detta gäller även de andra delarna i Nacka där befolkningen enligt förslaget kommer att öka markant. Planen pekar på vikten av att skapa goda förutsättningar för alla människor att vara mer fysiskt aktiva i vardagen på olika sätt.

Översiktsplanens förslag att bygga tätt kan vara särskilt positivt för gruppen äldre och personer med funktionsnedsättning genom närhet till service och mötesplatser.

Förslag till åtgärder från fokusgrupper och Ungt inflytande

Fokusgrupperna som arbetat under tiden översiktsplanen har tagits fram har en rad förbättringsförslag. Dessa kan inte i alla delar integreras i planen men är goda tankar att ha med sig i det fortsatta planeringsarbetet och inte minst i förvaltningen av den gemensamma livsmiljön.

- Använd Nackabornas stolthet och glädje över sin kommun – både internt och externt.
- Se över hur information om kommunens rekreationsområden kan bli bättre och tydligare.
- Informera kommunmedborgarna om vad som görs i naturområdena – det finns en tendens bland deltagarna att tro att deras älsklingsområden inte tas omhand.
- Underhåll de stigar och slingor som redan finns.
- Behåll Nackas dragningskraft. Eftersom deltagarna menar att det är just naturen som är en av de största anledningarna till att man bosatt sig i Nacka bör förändringar av miljön göras med försiktighet.
- Undersök hur ungdomar i kommunen ser på sina grönområden. Är rekreation en generationsfråga, hur tänker framtidens Nackabor? Vilka möjligheter till ungdomssatsningar i naturmiljö finns?
- Undersök möjligheter till bättre kommunikationer eller möjligheter att förändra medborgarnas syn på de kommunikationer som redan finns (både tåg, bussar och cykelbanor).
- Bygg bort barriären Saltsjöbanan och ge människorna i framför allt Fisksätra möjlighet att nå vattnet.

- Tillgång och tillgänglighet till parker och bostadsnära natur ska vara god i alla kommundelar.
- Ungdomarna vill att naturområdena på Sicklaön ska sparas och utnyttjad till bl.a. mötesplatser.
- Ungdomarna vill att upplåtelseformerna för bostäder ska vara blandad.
- Ungdomarna vill utnyttja vattenvägarna och öppna förbindelser med t.ex. Lidingö och Tyresö den vägen.
- Ungdomarna vill att kollektivtrafiken förbättras och kopplingen till cykling utvecklas.
- Ungdomarna önskar sig mer blandade aktiviteter i centra och billigare möjligheter att interagera socialt.

Under visionsdialogen om Nacka stad 2013 listades de frågor som kommuninvånarna tyckte var viktigast. Ordens storlek i ordmolnet motsvarar hur ofta de förekom i visionsverkstaden.

SAMLAD BEDÖMNING

Den tillväxt som sker i Storstockholm kommer också att präglade Nacka kommun. Fler invånare medför också behov av fler bostäder, bättre kommunikationer och ett ökat tryck på omgivningen. I Nacka kommer de största förändringarna att ske i de delar av kommunen som ligger i väster. I dessa områden kommer både bostäder, service och arbetsplatser att bli många fler och karaktären på områdena förändras. Med en utbyggnad av tunnelbana kommer trycket på områdena att öka ytterligare.

Ur miljöhänseende är det positivt att bostäder och arbetsplatser mm samlas i områden med god kollektivtrafikförsörjning. Detta kan leda till ett minskat bilberoende och minskad belastning både på närmiljön men även på klimatet. Ett effektivt nyttjande av marken

samtidigt som områden med stora natur-, kultur- och rekreationsvärden kan bevaras är positivt både ur ett kommunalt perspektiv men även regionalt. Men en tätare stad ställer också stora krav på att bebyggelsen ger förutsättningar för en god vardag. En tätare stad ger också större förutsättningar till ett varierat utbud av bostäder, arbetsplatser och service. Detta ger ett samhälle där fler kan finna sin plats oavsett bakgrund, ålder eller inkomst. Sammanfattningsvis är bedömningen att översiktsplanens förslag är bättre än nollalternativet genom att belastningen på miljön och klimatpåverkan kan minska samt hushållningen med naturresurser blir mer effektiv samtidigt som förutsättningar för en god stadsbygd ges.

ÖVERENSSTÄMMELSE MED DE LOKALA MILJÖMÅLEN OCH FOLKHÄLSOMÅLEN

Nacka kommun arbetar för att uppnå sex lokala miljömål. Kommunens egen organisation, företag och enskilda behöver samverka för att det ska lyckas. I mars 2016 antog kommunfullmäktige ett miljöprogram med indikatorer för målen. Här kan du följa miljömålsarbetet och se hur indikatorerna utvecklas.

Konsekvensbedömningarna som gjorts i föregående kapitel utgör grunden för riktninganalysen. Bedömningen sammanfattas med ett glatt, ett liknöjt eller ett surt ansikte med innebörd enligt nedan.

Ett glatt ansikte om det stämmer att:
- planen bidrar till måluppfyllelsen.

Ett liknöjt ansikte om:
- planen vare sig bidrar till att uppfylla eller att motverka målet.

Ett surt ansikte om:
- planen inte bidrar till måluppfyllelse.

För översiktsplanarbetet relevanta nationella och lokala miljö kvalitetsmål

Kommentar

Begränsad klimatpåverkan

"..Halten av växthusgaser i atmosfären ska stabiliseras på en nivå som innebär att människans påverkan på klimatsystemet inte blir farlig. Sverige har tillsammans med andra länder ett ansvar för att det globala målet kan nås..."

Lokalt mål 1

Nacka ska bidra till att minska den globala klimatpåverkan genom att sänka sina direkta och indirekta utsläpp av växthusgaser.

Planen omfattar ny spårbunden kollektivtrafik och ny eller förtätning av bebyggelse. Fler invånare kommer att erbjudas kollektivtrafiknära boende och på så vis öppnas möjlighet till minskad biltrafik och minskat utsläpp till luft. Nya områden och en ökande befolkning kommer att generera mer trafik och mer utsläpp.

Frisk luft

"Luften ska vara så ren att människors hälsa samt djur, växter och kulturmiljövärden inte skadas".

Lokalt mål 2

Luften ska vara så ren att människors hälsa samt djur, växter och kulturvärden inte skadas.

Den framtida ökande trafiken längs de mest trafikerade vägarna kan ge restriktioner på markanvändningen intill dessa. Planen visar inga bebyggelseområden där MKN riskerar att överskridas.

För översiktsplanarbetet relevanta nationella och lokala miljö kvalitetsmål

Kommentar

Bara naturlig försurning

”De försurande effekterna av nedfall och markanvändning ska underskrida gränsen för vad mark och vatten tål”.

Med ökande trafikmängder ökar utsläpp av kvävedioxider. Försurningen är dock inte något direkt problem i kommunen i dagsläget.

Giftfri miljö

”Miljön ska vara fri från ämnen och metaller som skapas i eller utvunnits av samhället och som kan hota människors hälsa eller den biologiska mångfalden”.

Lokalt mål 3

Nacka ska vara så giffritt att inte människor eller miljö påverkas negativt.

Sanering kommer att ske av några av de mest förorenade områdena i kommunen i samband med exploatering.

Ingen övergödning

”Halterna av gödande ämnen i mark och vatten ska inte ha någon negativ inverkan på människors hälsa, förutsättningar för biologisk mångfald eller möjligheterna till allsidig användning av mark och vatten”.

Lokalt mål 4 (Rent vatten)

Sjöar och vattendrags biologiska och ekologiska värden ska bevaras. Kust och farvatten i Nacka ska ha goda förutsättningar för rik biologisk mångfald och ha god tillgänglighet för rekreation.

Med en utbyggnad av VA i tidigare sommarstugeområden kommer belastningen på kommunens vatten att minska.

Detta lokala mål berör även de följande nationella målen Levande sjöar och vattendrag, Grundvatten av god kvalitet och Hav i balans samt levande kust och skärgård.

För översiktsplanarbetet relevanta nationella och lokala miljö kvalitetsmål

Kommentar

Levande sjöar och vattendrag

”Sjöar och vattendrag ska vara ekologiskt hållbara och deras variationsrika livsmiljöer ska bevaras. Naturlig produktionsförmåga, biologisk mångfald, kulturmiljövärden samt landskapets ekologiska och vattenhushållande funktion ska bevaras samtidigt som förutsättningar för friluftsliv värnas”.

se ovan

Grundvatten av god kvalitet

”Grundvattnet ska ge en säker och hållbar dricksvattenförsörjning samt bidra till en god livsmiljö för växter och djur i sjöar och vattendrag”.

Se mål ”Giffri miljö” samt ”Ingen övergödning”

Hav i balans samt levande kust och skärgård

”Produktionsförmågan och den biologiska mångfalden ska bevaras. Kust och skärgård ska ha en hög grad av biologisk mångfald, upplevelsevärden, samt natur- och kulturvärden... särskilt värdefulla områden ska skyddas mot ingrepp och störningar”.

Den tillkommande bebyggelsen längs kommunens kuststräckor kan komma att påverka kuststräckan om utbyggnaden inte sker med hänsyn till de värden som områdena besitter. Målen i kustplanen gynnar de höga värdena.

Myllrande våtmarker

”Våtmarkernas ekologiska och vattenhushållande funktion i landskapet ska bibehållas och värdefulla våtmarker bevaras för framtiden”.

Planen redovisar inte hur dessa funktioner ska bibehållas utom i de områden som avsätts som natur och större rekreationsområden.

För översiktsplanearbetet relevanta nationella och lokala miljö kvalitetsmål

Kommentar

Levande skogar

”Skogen och skogsmarkens värde för biologisk produktion ska skyddas samtidigt som den biologiska mångfalden bevaras samt kulturmiljövärden och sociala värden värnas”.

Planen innehåller förslag till utökad skydd av natur- och skogsområden,

Ett rikt odlingslandskap

”Odlingslandskapets och jordbruksmarkens värde för biologisk produktion och livsmedelsproduktion ska skyddas samtidigt som den biologiska mångfalden och kulturmiljövärdena bevaras och stärks”.

Planen bedöms inte påverka jordbruks- och odlingsmark.

God bebyggd miljö

”Städer, tätorter och annan bebyggd miljö ska utgöra en god och hälsosam livsmiljö samt medverka till en god regional och global miljö. Natur- och kulturvärden ska tas till vara och utvecklas. Byggnader och anläggningar ska lokaliseras och utformas på ett miljöanpassat sätt och så att en långsiktig god hushållning med mark, vatten och andra resurser främjas”.

Lokalt mål 5

Den bebyggda miljön i Nacka ska bidra till en god livsmiljö där resurser nyttjas på ett hållbart sätt. Det ska vara nära till naturen och människors hälsa ska stå i fokus. Nackas sårbarhet inför effekterna av klimatförändringar ska minska.

Planen som helhet bidrar till en god och hälsosam miljö och visar på vilja att ta till vara landskapets värden.

För översiktsplanarbetet relevanta nationella och lokala miljö kvalitetsmål

Kommentar

Ett rikt växt- och djurliv

”Den biologiska mångfalden ska bevaras och nyttjas på ett hållbart sätt. Arternas livsmiljöer och ekosystemen ska värnas. Arter ska kunna fortleva i långsiktigt livskraftiga bestånd med tillräcklig genetisk variation. Människor ska ha tillgång till en god natur- och kulturmiljö med rik biologisk mångfald, som grund för hälsa, livskvalitet och välfärd”

Se mål "God bebyggd miljö", "Levande skogar" m fl.

Lokalt mål 6

Nacka ska ha ett attraktivt och varierat landskap med en bevarad mångfald av djur och växter:

Ambitioner finns att skapa mötesplatser och att förbinda områdena men det är inte tydligt hur detta skall skapa delaktighet och inflytande.

För översiktsplanarbetet relevanta folkhälsomål

Kommentar

Delaktighet och inflytande i samhället

Delaktighet och inflytande i samhället är en av de mest grundläggande förutsättningarna för folkhälsan. Brist på inflytande och möjligheter att påverka den egna livssituationen har ett starkt samband med ohälsa.

Ambitioner finns att skapa mötesplatser och att förbinda områdena men det är inte tydligt hur detta ska skapa delaktighet och inflytande.

Ekonomisk och social trygghet

Ekonomisk och social trygghet är en av de mest grundläggande förutsättningarna för folkhälsan.

Översiktsplanens ambition är att möjliggöra för en varierad utbyggnad av bostäder med olika upplåtelseformer vilket är positivt

– i nyexploatering,

– i förtätningsområden.

Planen redovisar inte om högre utbildning kommer att erbjudas i kommunen.

Trygga och goda uppväxtvillkor

Förhållanden under barn- och ungdomsåren har stor betydelse för både den psykiska och fysiska hälsan under hela livet. I folkhälsopropositionen bedömer regeringen att barn och unga är en av de viktigaste målgrupperna inom folkhälsoarbetet.

Översiktsplanen visar en tydlighet i att trygghet och rörlighet bland unga är viktig.

Ökad fysisk aktivitet

Regelbunden fysisk aktivitet främjar hälsa och välbefinnande samt har en sjukdomsförebyggande effekt.

Översiktsplanen visar både på behovet av anläggningsberoende sportanläggningar, stora naturområden för friluftsliv men också vikten av att den vardagsnära miljön ska stödja ökad fysisk aktivitet.

FÖRSLAG TILL PROGRAM FÖR UPPFÖLJNING

Inledning

Krav på uppföljning finns i reglerna om miljöbedömningar av planer. När en plan har genomförts ska kommunen skaffa sig kunskap om den betydande miljöpåverkan som planens genomförande faktiskt har medfört. Syftet med uppföljningen är att den som antar planen tidigt ska skaffa sig kunskap om den betydande miljöpåverkan som genomförandet av planen faktiskt medför så att avhjäljande åtgärder kan sättas in.

För att säkerställa att miljöhänsyn finns med i det fortsatta planarbetet finns olika hjälpmedel inom ramen för kommande detaljplanearbete t.ex. genomförandebeskrivning, exploateringsavtal. Uppföljningen bidrar också till kunskapsuppbyggnad och på sikt bättre och effektivare bedömningar.

Uppföljning på översiktsplanenivå

Det är kommunen som ska följa upp översiktsplanens betydande miljöpåverkan efter det att planen antagits. Lämpligen kan detta integreras i befintliga övervakningsprogram som kan anpassas efter effekter och åtgärder som MKB:n beskriver. Krav på uppföljning omfattar även oförutsedda effekter. Uppföljningen kan

både undersöka miljötillståndet och huruvida planens verkliga miljöeffekter är de samma som man planerat för. Uppföljningarna bör pågå under hela planens giltighetstid.

För översiktsplanen innebär uppföljning en särskild problematik. Då planen omfattar hela kommunens yta och alla verksamheter inom den finns det behov av att samordna uppföljningen med den miljöövervakning som förekommer av andra skäl. Boverket rekommenderar att uppföljningen så långt som möjligt kopplas till befintliga tillsyns-, miljölednings- och övervakningssystem. Uppföljningen kan ske i samband med att kommunen tar ställning till planens aktualitet och kan sammanställas i en miljöredovisning inför prövningen.

På vilket sätt översiktsplanen har påverkat kan följas upp i kommunens fortsatta arbete med bl.a. efterföljande planeringsarbete och tillstånd. Uppföljningen bör ske kontinuerligt och planerat så att erfarenheterna kan användas och bidra till en hållbar utveckling.

Ett uppföljningsprogram bör upprättas och beslutas. Av programmet ska framgå uppföljningens omfattning, tillvägagångssätt och tidsutsträckning. Vidare behöver anges vem (nämnd/kontor) som ansvarar för respektive

moment i uppföljningen, hur dokumentationen ska göras och till vilken instans som avrapportering ska ske.

Stadsledningskontoret bör ha det övergripande ansvaret för att uppföljningen genomförs.

Uppföljningen av planens miljöpåverkan bör bestå av tre delar.

Utgångspunkten ligger i en relevant bevakning av det faktiska miljötillståndet i kommunen och av hälsoläget hos befolkningen (miljöövervakning). Är den befintliga övervakningen (kommunala, regionala och nationella) inte tillräckligt omfattande eller precis kan kommunens övervakningsprogram behöva kompletteras med relevanta parametrar.

Den andra delen består av att med viss regelbundenhet mäta, eller på annat sätt, utvärdera i vilken omfattning planens miljöintentioner fått genomslag i planering och beslutsfattande (effektuppföljning).

Som en tredje del i uppföljningen bör det finnas en bevakning av att de särskilda miljöåtgärder som anges i planen, respektive de åtgärdsförslag i MKB:n som bejakas, genomförs på det sätt som var avsett (miljö-säkring).

Produktion

Nacka kommun, Kommunikationsenheten
Form: Ricardo Abarza

Foto

Omslag:

Jan Johansson

Ryno Quantz

Kultur Nacka

Inlaga:

Nina Mautner Granath

Jan Johansson

Ann-Kristin Kaplan

Peter Orevi

Tryck

Nacka kommun
mars 2018

Miljö- och hälsokonsekvensbeskrivning
Antagandeverion mars 2018
KFKS 2016/704